

Pædagogisk læreplan for Ringgårdens Børnehus

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for personalets pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner i relation til de intentioner, mål og krav, som fremgår af Dagtilbudsloven.

Læreplanen er et fagligt dokument, hvor du som læser får et kig ind i det pædagogfaglige rum. Efter hvert afsnit indsætter vi beskrivelser, hvor du kan læse om, hvordan personalet omsætter den pædagogiske læreplans intentioner og mål i praksis. Du vil her blive præsenteret for to pædagogiske værktøjer *Miniprojektbeskrivelser* og *Praksisfortællinger*, som personalet bruger i arbejdet med pædagogisk læreplanlægning.

Et *Miniprojekt* er en handling eller et forløb, som sættes i gang af en eller flere pædagogiske medarbejdere, med henblik på at planlægge, undersøge, evaluere og udvikle pædagogisk praksis. *Praksisfortællinger* er fortællinger om udvalgte episoder fra pædagogisk praksis, fortalt af pædagogiske medarbejdere, med henblik på at formidle, undersøge og udvikle den pædagogiske praksis. Formålet med at bruge disse værktøjer er, at realisere det pædagogiske grundlag og mål i den pædagogiske læreplan.

Gennem personalets beskrivelser får du mulighed for at følge deres overvejelser og valg, når de udvikler og udfolder pædagogikken inden for læreplanens forskellige områder og temaer. Vores pædagogiske læreplan opdateres løbende med nye projekter og fortællinger fra praksis.

Vi håber, du finder relevant viden og indsigt undervejs – rigtig god læselyst!

Dette er et materiale fra Faaborg-Midtfyn Kommune.

Der er hentet inspiration fra Børne- og Undervisningsministeriets "Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold" samt "Skabelon til pædagogisk læreplan".

Miniprojektskabelonen er udarbejdet i samarbejde med UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole.

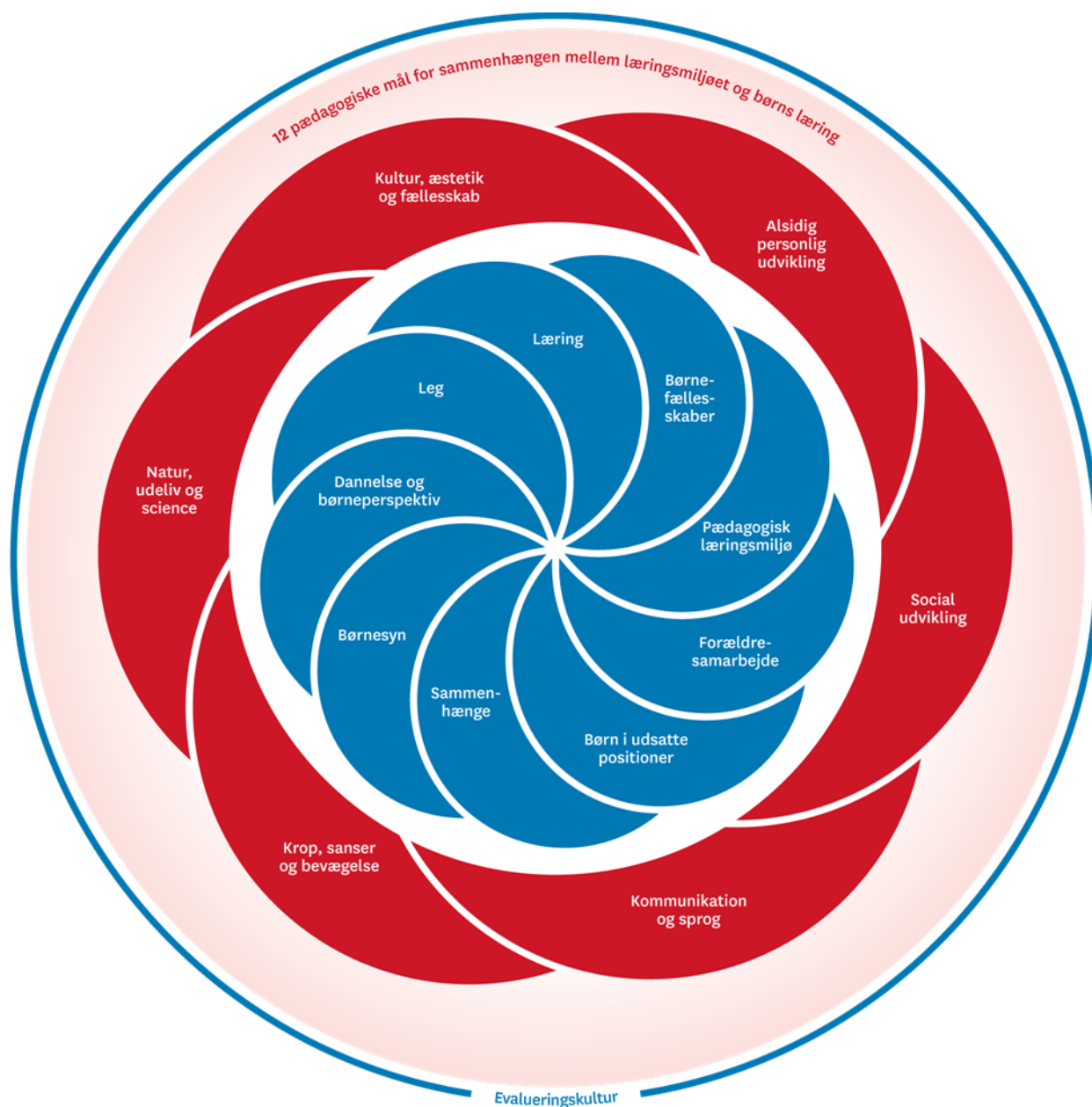
Skabelon til praksisfortællinger er udarbejdet med inspiration fra "Pædagogens grundfaglighed -Grundbog til pædagoguddannelsen", DAFOLO.

Indhold

Pædagogisk læreplan for Ringgårdens Børnehus.....	1
Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	4
Hvem er vi?.....	6
Pædagogisk grundlag.....	7
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	8
Pædagogisk læringsmiljø.....	12
Samarbejde med forældre om børns læring.....	14
Praksisfortælling: E's opstart i Børnehuset	15
Børn i udsatte positioner.....	17
Sammenhængende børneliv	18
Miniprojekt: Naturen som pædagogisk læringsmiljø – Naturpatruljen	19
Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan.....	22
Inddragelse af lokalsamfundet	22
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	23
De seks læreplanstemaer	25
Alsidig personlig udvikling	26
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	26
Miniprojekt: Indkøring og relationer	27
Praksisfortælling: Barnet på 1 år og 4 måneder siger farvel - Yngstegruppen.....	30
Praksisfortælling: Fra gråd til grin - Yngstegruppen	31
Social udvikling	31
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	32
Praksisfortælling: Social udvikling ved frokostbordet	33
Kommunikation og sprog	34
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	34
Miniprojekt: Sprog – jan-feb2021	35
Praksisfortælling – sociale relationer og sprog – Udtale-leg.....	37
Krop, sanser og bevægelse.....	38
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	38
Miniprojekt: Krop sanser og bevægelse – Yngstegruppen forår 2023.....	39
Miniprojekt: Krop sanser og bevægelse – Rend og hop med Oliver 2023 - mellemgruppen	42
Miniprojekt: Krop sanser og bevægelse – Ældstegruppen.....	46
Natur, udeliv og science	49
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	49
Miniprojekt: En verden af vand – Naturpatruljen sommer 2022.....	50

Praksisfortælling: Vandpumpe af Lego – en verden af Vand	53
Praksisfortælling: Terrariet.....	54
Miniprojekt: Microforsker	56
Miniprojektets indhold og faser	58
Evaluering af Miniprojektet.....	58
Praksisfortælling: Krible Krable i kolonihaven forår 2021	60
Kultur, æstetik og fællesskab	61
Pædagogiske mål for læreplanstemaet:.....	61
Miniprojekt: Legekunst.....	62
Praksisfortælling: Køkultur – Legekunst.....	65
Praksisfortælling: Dinosaurus Rex-sang– Legekunst	65
Miniprojekt: Ældstegruppen: Skulpturer.....	67
Praktisfortælling: Digi-leg på legepladsen/krop og bevægelse-science.....	69
Evalueringskultur	70
Hvordan skaber vi en evalueringskultur?	70
Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan?	71

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der løbende til publikationen.

I Faaborg-Midtfyn kommune har vi udviklet et værktøj - *Læringsblomsten*, som hjælper os med, at holde styr på temaer og mål i den pædagogiske læreplan. Det gælder både når vi planlægger vores hverdag med børnene, samt når vi reflekterer over sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer, vi skaber, og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Her kan du få en præsentation af [Læringsblomsten](#)

Læringsblomsten findes også i en papirudgave, som du kan se et eksemplar af, hvis du henvender dig til personalet i vores dagtilbud.

Vi anvender blandt andet Læringsblomsten, når vi arbejder med *Miniprojekter* og *Praksisfortællinger*. Læringsblomsten giver os et overblik, når vi skal forholde os til læreplanens 6 indholdstemaer, samt de 12 mål for sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Temaer og mål er fastlagt via lovgivningen, og således fælles for alle dagtilbud i landet.

[Her kan du læse mere om, hvordan kommunen generelt forholder sig til kvalitet og tilsyn på daginstitutionsområdet.](#)

Hvem er vi?

Ringgårdens Børnehus er en selvejende institution Faaborg. Børnehuset startede i 1972 som en selvejende institution

Børnehuset har plads til 60 børn fordelt på tre grupper. Yngstegruppen fra 0-2,11 år, mellemgruppen fra 1,22 -5 år og ældstegruppen fra 5-6 år.

Vi bor tæt på skov, strand, by og stadion, og vi bruger det hele i hverdagen. I Børnehuset på Østerbrogade 111 har vi både en skøn legeplads, plads til armbevægelser og små læringsrum.

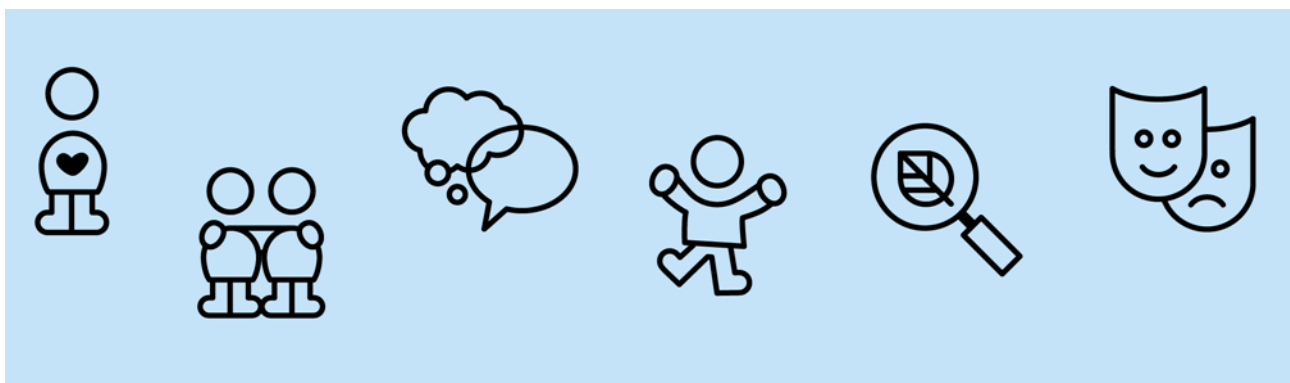
Ringgårdens Børnehus er certificeret Grøn Institution, hvilket betyder at vi i hverdagen både er meget ude, arbejder med miljø og dannelse indenfor det grønne område. Vi arbejder med respekt for og med naturen.

Børnehuset er karakteriseret ved en meget varieret børnegruppe, både hvad angår etnicitet og sociale forhold. 20-25 procent af børnene har typisk et andet modersmål end dansk. Så vi arbejder naturligt (ekstra) meget med kultur og sprog.

Vi har forældrearrangeret frokostordning, så børnene får deres måltider i løbet af dagen i børnehaven.

Vi serverer morgenmad 6.30-7.30, frugt ca kl 9, frokost 11-12 og eftermiddagsmad 14-14.30.

[Her kan du læse om, hvad der kendetegner os, vores værdier og hvordan vi skiller os ud som børnehave](#)

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Her beskriver vi, hvordan de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag kommer til udtryk hos os. De øvrige fire elementer i det pædagogiske grundlag skal fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan, så dem kan du læser mere om i de følgende afsnit.

BØRNESYN

Børn er forskellige og skal ses som de er.

Det er den grundlæggende værdi i vores børnesyn. Vi stræber efter at møde barnet fordomsfrit. Derfor arbejder vi målrettet på at se barnet som det er, der hvor det er. Ethvert barn har sin egen værdi og forudsætninger, og vores fornemste mål er at møde barnet lige der, og hjælpe det, så det lærer inden for zonen for nærmeste udvikling, uanset hvor den er.

Børn har forskellige måder at lære på. Og vi tilpasser aktiviteterne efter, hvad børnene kan, så de får en succes og får mod til at prøve mere.

Vi ønsker at se børnene som hele mennesker med mange forskellige kompetencer og ressourcer.

Børnene kommer med forskellige forudsætninger og vi tager udgangspunkt i det, som barnet kan.

Et eksempel på, på hvordan vi blandt andet udmønter børnesynet og hensynet til børnenes forskelligheder er deres opstart.

Alle børn, som starter i mellemgruppen i Ringgårdens Børnehus starter i en lille gruppe, som de er en del af, når der laves aktiviteter. Det er den gruppe, som er sammen med dagplejerne, der kommer på besøg en gang om måneden. Så de børn, der kommer fra dagplejen, kender allerede den voksne i mellemgruppen.

Her bliver børnene skærmet fra en del af det store fællesskab, og vi tager tid og ro til at lære barnet og dets forudsætninger at kende. Der fokuseres på dagligdagsrutinerne, hverdagen, og relationerne de mindste børn imellem, indtil de er klar til at deltage i det større fællesskab. Eksempelvis kommer de ikke på lange ture ud af huset, hvis vi vurderer, at de børn som er i gruppen, ikke er klar til det.

Når barnet er klar, bliver det sluset videre til de andre aktiviteter og bliver en større del af det store fællesskab. Nogle børn er klar til det efter en-to måneder. Andre har brug for et halvt år eller mere i gruppen. Så får de det.

Dannelse og børneperspektiv

Dannelse for børn i Ringgårdens Børnehus er et 5-6 årigt læringsforløb, hvor barndommen har en værdi i sig selv. Forløbet går som udgangspunkt fra barnet starter i børnehuset til det starter i forårs-SFO i april det år, barnet fylder seks år.

Målet med forløbet er, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, hvor børnene lærer at se deres forskelligheder som ressourcer. En læring der bidrager til barnets demokratiske dannelse. Derudover er dannelsesmålet, at børnene udvikler empati og relationer i forhold til både børn og voksne i børnehaven.

Vi vægter mangfoldighed, respekt for forskellige kulturer, religioner og sprog og inddrager børnenes forskelligheder i hverdagen. Det betyder, at de børn, som eksempelvis har en anden kulturel baggrund end dansk viser deres baggrund frem, fortæller om deres flag, vi smager mad fra deres land.

Vi holder ca hvert andet år et kulturelt arrangement i børnehuset for både børn og forældre.

Konkret sætter vi ord på, at børn kan noget forskelligt og lærer noget forskelligt, og opfordrer dem til at lære af hinanden.

Processen i tilegnelse af sprog styrkes gennem dialoger, åbne spørgsmål og kommunikative strategier, hvor vi hele tiden søger at styrke barnets evne til at udtrykke sig sprogligt. Børn, som er udfordret sprogligt, får tilbudt sprogstimulering.

Vi ønsker at skabe en kultur, hvor børnenes nysgerrighed understøttes og derved giver erfaringer i og med naturen.

Vi er aktivt opsøgende og deltagende i kulturelle events i og udenfor nærmiljøet – oftest på gåben fra børnehuset. Vi er både i biografen, til teaterforestillinger både professionelt og de lokale skoleelevers forestillinger og til kulturelle arrangementer som åbning af ny legeplads i byen.

Eksempler:

Vi øver turtagning og at man lytter til hinanden for derigennem at vise, at man respekterer hinanden. Vi guider børnene til, hvad vi gerne vil opnå.

Vi arbejder med os selv i forhold til at sige, hvad vi GERNE vil have i stedet for hvad vi *ikke* vil have. Særligt i forhold til de flersprogede børn har vi oplevet, at det er afgørende at anvise det positive sprogbrug.

Vi arbejder dagligt med rutiner, både for hele børnegruppen og at forskellige børn kan have forskellige behov for rutiner, eksempelvis i forbindelse med overgangen til børnehuset om morgenen.

Eksempel:

I den periode, hvor børnene fra Naturpatruljen er hjemme i Børnehuset (og de dage de ellers ikke er på tur), lader vi to børn fra den ældste gruppe hjælpe i garderoberne i mellemgruppen, så de hjælper yngre børn med at få tøj på. Børnene fra Naturpatruljen henter også børn på legepladsen, så de kan komme ind på toilettet.

Det gør, at børnene lærer hinanden at kende på tværs at grupperne, og de store lærer at tage ansvar og værdien i at yde omsorg. De ældste bliver stolte over at kunne hjælpe de mindre børn og føler sig vigtige.

Eksempel:

Vi skal lære at fejle. Det er okay, når noget kikker. Man kan blive ked af det., men vi fokuserer på at hjælpe barnet tilbage igen. Det kan både være i forhold til at øve at tegne eller klippe, hvis det er svært, eller i forhold til at blive mere selvhjulpne.

Vi spiller meget stikbold med børnene, hvor de dør (fejler) og kommer tilbage igen. For nogle børn er det meget svært med spillet i starten. Men efterhånden som de har spillet nogle gange, lærer de at holde ud at gå ud af spillet i en periode og derefter kunne komme tilbage igen.

Leg og læring

I Ringgårdens Børnehus arbejder vi ud fra filosofien om legerig læring og lærerig leg. Vi mener, at al leg indeholder læring og understøtter børnenes egne fantasier og udvikling af lege.

Vores grundholdning er, at man altid lærer noget, når man leger.

Vi skaber en tydelig dagsstruktur med fast rytme, som er med til at skabe den rutine og tryghed, som giver mulighed for at legen kan blomstre indenfor rammerne.

I starten af børnehavelivet ligger læringen og udfordringerne i at lære rutinerne at kende. Så der ligger fokus på dét.

Men det er ikke planlagt, hvad man leger og dermed ikke nødvendigvis præcis hvad man lærer. I legen er børnene partnere i udviklingen og igangsætning af lege, så deres idéer har værdi.

Som voksne understøtter vi legen, griber børnenes idéer og understøtter udviklingen af legen, så den kan indeholde flere elementer, flere børn, nye idéer. Som voksne er vi deltagende, iagttagende og inspirerende i forhold til børnenes leg.

Vi hjælper som voksne med at skabe læringsmiljøer, der gør at børnenes leg blomstrer og de bliver mere aktivt deltagende. Vi giver plads til fantasi og til at børnene kan udvikle legen.

Børnene skal have lov at have konflikter og som voksne hjælper vi dem med til at løse dem. Det giver dem muligheden for at løse det, få selvværd og troen på, at de selv kan løse problemer.

Vi holder øje og tager ansvar, når vi vurderer at børnene ikke selv kan komme ud af konflikten og hjælper dem med at løse den bedst muligt.

Som voksne undersøger og udforsker vi sammen med børnene. Vi sætter os ned til dem. Vi bliver beskidte sammen med dem. Vi hjælper dem med at finde svar på det, som undrer dem og vi hjælper dem med at bruge hele kroppen til at lære med.

Eksempel:

En voksen går på legepladsen med en lille børnegruppe. Gruppen er valgt, fordi ét barn har brug for at træne turtagning. De tager cykler frem og begynder at køre. Én vil gerne være buschauffør – og den voksne laver hurtigt en pap-hat og skriver bus på. En anden vil være politibil. Hurtigt udvikler legen sig til også at være en rolleleg, hvor børnene er det, som deres hat viser. De har selv været med til at udvikle den, og øver både turtagning, hensyn til hinanden, ideudvikling etc. Senere da de øvrige børn kommer på legepladsen fortsætter legen og flere roller (paphatte) bliver tilføjet. Legen fortsætter i flere dage på legepladsen.

Vi oplever, at børnene i lang tid efter erindrer legen og vender tilbage til den og genoptager den både uger og måneder efter, den startede.

Børnefællesskaber

I dagligdagen arbejder vi med både store og små fællesskaber, hvor børnene indgår i helt små, lidt større og nogle gange store grupper og oplever fællesskab med flere forskellige børn.

Vi sørger for, at børnene indgår i mange forskellige relationer og oplever fællesskab med forskellige børn i forskellige sammenhænge.

Vi understøtter, at børnene har bedstevenner og den kvalitet, der ligger i det.

Men vi inddrager også forældrene i at hjælpe med at skabe grundlag for legeaftaler med andre børn. Vi opfordrer også til at børnene leger hjemme med forskellige børn fra forskellige familier, da vi mener det er med til at åbne børnenes forståelse for, at andre børn lever og bor på en anden måde, end de selv gør.

Vores støtteforening står for flere sociale arrangementer hvert år, hvor forældrene deltager. Der er blandt andet julearrangement og fællesspisning. Ud over at arrangementerne samler penge ind til Børnehuset har de også til formål at inddrage forældrene i børnefællesskaberne og derigennem understøtte, at de tager børnefællesskaberne med hjem og deler dem i fritiden.

Eksempler på børnefællesskaber:

Vi har fællesspisning og madordning. Børnene hjælper med at dække bord til hinanden og spiser sammen. Vi spiser den samme mad og har rutinerne omkring det. Her er vi fælles om aktiviteten

Vi voksne leger meget på gulvet med børnene og hjælper dem med at blive i legene og inkludere ekstra børn i legene. Det giver muligheder for at dyrke de små fællesskaber og styrke relationerne mellem de enkelte børn.

Hvert år er der nogle arrangementer, hvor familien er inviteret med. Både i Børnehuset som fastelavn og bedsteforældredag eller når støtteforeningen arrangerer familiearrangementer i weekender, hvor familierne deltager sammen.

Vi arbejder hele tiden med at udvikle vores *Børnesyn*, og vores syn på *Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber*.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Her beskriver vi, hvordan vi hele dagen skaber et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Opstart i børnehaven

Når barnet starter i Ringgårdens børnehus, tilbyder vi et læringsmiljø, hvor barnet starter. Her kommer barnet ind i et fællesskab med andre børn på samme alder.

Vi har en fast struktur på dagen, som blandt andet bliver markeret gennem de fælles måltider og de gøremål der er omkring måltider (morgenmad, formiddagsfrugt, frokost, eftermiddagsmad og sen eftermiddagsfrugt). Den forældrearrangerede madordning i Ringgårdens Børnehus gør, at vi alle spiser sammen, hjælpes ad omkring måltiderne og spiser det samme mad til måltiderne. Det giver både fællesskab og muligheden for at prøve nyt i en tryk ramme. Dagligdagens rutiner skaber tryk og genkendelighed for barnet, som dermed får mere energi til at lære andet.

Fællesspisning og frokostordning

Der er nogle tydelige og klare rammer om måltiderne. Vi tisser og vasker hænder inden, børnene har faste pladser om bordene. De hjælper med at dække bord.

Børnene bliver præsenteret for, hvad der er lavet og at man hjælper hinanden. Maden bliver sendt rundt, og vi træner hver dag at man deles om den mad, der er. Vi øver os i at smage på nye ting sammen. Vi lærer, at vi kan lide noget forskelligt. Børnene får også lov til at eksperimentere med maden og smage forskellige ting.

Små og store fællesskaber og læringsmiljøer

I børnehuset er hverdagens læringsmiljøer sådan, at alle børn får mulighed for at deltage i både mindre grupper og større fællesskaber. Nogle kan bedst trives i helt små fællesskaber, især i starten. Langsomt hjælper vi barnet til at agere i både små og større fællesskaber.

Vi arbejder med tæt kontakt til børnene. Der er meget fokus på den tætte relation. De samme voksne er sammen med børnene og kommer dermed til at kende dem godt.

Eksempel:

Vi har haft et legerum, hvor der i lang tid har været et køkken. Vi har nu skiftet navn, så det hedder "hjemmet". Det har betydet, at det er blevet et mere konkret rum, som børnene ved mere specifikt, hvad man "laver" der. De leger rollelege, far, mor børn. De går til både lægen og frisøren, når de leger derinde. Fra at det tidligere handlede meget om "køkken" har det udviklet sig til at være rollelege omkring alt det, hverdagen indeholder. Børnene prøver sig selv af i forskellige roller.

Eksempel:

Koloni med børnene i Naturpatruljen i august. Vi tager på overnatning på Trente Mølle Naturskole, hvor vi er udenfor hele dagen og overnatter sammen i et undervisningslokale. For mange børn er det første gang, de sover væk fra hjemmet. Det er for at ryste os sammen som gruppe. Børnene lærer hinanden bedre at kende og vi voksne lærer børnene at kende ved at bruge så meget tid sammen og dele den store oplevelse med børnene. Det giver sammenhold i gruppen og skaber fællesskab.

Her er en illustration – Læringsmiljø-modellen, der viser, hvilke elementer der tilsammen udgør det pædagogiske læringsmiljø: De daglige rutiner, vokseninitierede aktiviteter og børnekultur – holdt sammen af lege og fællesskaber.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Vi samarbejder med forældrene omkring deres børns trivsel og udvikling. Vi holder møder med forældrene omkring opstart og ved behov gennem hele deres tid i børnehuset.

Vi bruger Barnet i Centrum som redskab til at sikre, at vi kommer hele vejen omkring barnet.

Ved behov taler vi med forældrene undervejs, både ved formelle møder og uformelle samtaler i hente-bringe-situationer.

Når vi oplever, at et barn har behov for ekstra støtte, taler vi med forældrene og sætter eventuelt en indsatsplan i gang, så vi kan følge barnets udvikling og tale om, hvordan vi og forældrene i fællesskab understøtter barnet.

Flere gange om året har vi sociale arrangementer, fællesspisning og arbejdsdagen, hvor der er mulighed for et mere uformelt fællesskab, hvor både børn, forældre og voksne fra Børnehuset deltager. Det prioriterer vi højt, da vi mener, det både styrker børnenes følelse af sammenhæng mellem hjemmet og Børnehuset og giver os mulighed for at lære barnet og familien bedre at kende. Samtidig skaber det rum for at hjælpe forældrene med at finde sammen om legeaftaler for børnene.

Ved start i vuggestue:

Vi holder møder med forældrene inden opstart i vuggestuen og har både fokus på en god indkøring og om der er særlige hensyn eller behov hos barnet. I vuggestuetiden har vi en særlig tæt dialog med forældrene omkring barnet og taler dagligt med forældrene i hente-bringe situationer.

Ved opstart i børnehave

Starter barnet op i børnehaven fra dagplejen, får vi information inden barnet starter fra dagplejen. Hvis der er behov for det, har vi møde med forældrene inden børnehavestarten.

Vi giver forældrene et udkast til, hvordan en indkøring kan se ud – med korte dage i staren og optrapning hen over en uge. Vi oplever, at mange forældre synes, det er godt med udkastet fra os og vi har en god dialog om, hvordan det tilpasses barnet med det, som forældrene kender til barnet.

Herfra arbejder vi os hen imod faste rutiner omkring afleveringsseancen i samarbejdet med forældrene.

Efter 3-4 måneder inviterer vi forældrene til statusmøde om, hvordan barnet trives – og hvordan vi hver især oplever barnets styrker og udfordringer.

Forældrene tilbydes en samtale ved overgangen fra mellem- til ældstegruppen.

Derudover tilbyder vi en samtale i november året inden, barnet starter i skole. Her taler vi om skoleparathed og hvad der eventuelt skal trænes eller være særligt fokus på i den sidste tid i børnehaven.

Tolk:

Til de flersprogede børn arbejder vi med tolk i forbindelse med forældresamarbejdet. Vi har konsekvent tolk med, da vi har fundet ud af, at det fungerer bedst. Vi har oftere formelle møder med de familier, hvor børnene og forældrene er flersprogede.

Praksisfortælling: E's opstart i Børnehuset

Indledning – begyndelse

E startede i børnehave og det var svært. Hun var ked af det om morgenen, når hun blev afleveret. E knyttede sig hurtigt til L, som er pædagog i gruppen. Inden E startede var det planlagt, at hun skulle sidde ved siden af D (en anden pædagog i gruppen) under måltider etc., da det gav god mening i forhold til bordplanen og den øvrige børnegruppe.

Hændelse– handlingsforløb

Vi skulle spise frokost og E græd. D tog E på skødet og forsøgte at trøste hende, dog uden held. E kiggede over mod L.

D spurgte: "Vil du gerne over til L og sidde?"

E nikkede. D tog E tallerken, krus og bestik og flyttede det over til det bord hvor L sad. E stoppede med at græde og spiste lidt frokost.

Dette tog D og L op og talte om, hvad gør vi for at hjælpe E? Hvad gør vi for at mindske "støjen" for de øvrige børn?

Beslutningen blev at D og L byttede plads. Dette hjalp på situationen. Vi blev på de samme siddepladser i de næste to måneder.

E viste interesse for A ved bordet, så L opfordrede E til at spørge A om hjælp, når der var noget hun ikke kunne. A var hurtig til at opfange, når E havde brug for hjælp. De to piger udviklede en god relation, E fik hjælp, når hun havde brug for det og A voksede med opgaven. E har også vist interesse for J som ligeledes er 3år, de har fundet hinandens selskab omkring aktiviteter ved bordet, primært puslespil og at tegne.

I garderoben:

E kan ikke nå hendes hue og vanter, og sidder på hendes garderobeplads.

A: "skal jeg ta' din hue?"

29-06-2023

E nikker.

A tager huen og giver til E.

E: "og mine handsker"

Afslutning

A tager handskerne og giver til E, de følges ud af døren.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

A's perspektiv, hun oplever en yngre kammerat som har brug for hjælp og A kan give denne hjælp. A oplever sig værdsat og bliver bekræftet i at hun er god nok som hun er.

E's perspektiv, hun oplever at der er andre som kan hjælpe hende end kun voksne. E oplever at A gerne vil hjælpe hende også selv om hun kun nikker og peger.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Vi ønsker at give E en god opstart i børnehaven, og at A oplever sig værdifuld

Sammenfatning

Børnene oplever de hver især besidder ressourcer.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

I Ringgårdens Børnehus tager vi hensyn til de børn, som er udsatte og giver en ekstra hånd. Hvis vi får besked om barnets situation, inden barnet starter i børnehuset, har vi møder med forældre, PPR, og evt dagplejer på forhånd, så vi er godt forberedt på overgangen og starten.

Ringgårdens Børnehus har en social profil, hvor der gennem mange år har været flere børn, som har brug for ekstra sproglig eller social støtte og vi har derudover en en relativt høj andel flersprogede børn.

Fordelingen af børn betyder også, at vi arbejder rigtig meget med sprog og kultur, da en del børn har et meget sparsomt sprog/dansk sprog, når de starter.

Derudover har vi en del af børnegruppen, som er klassificeret som børn i udsatte positioner eller med særlige behov. Det vil sige børn med en indsatsplan, som vi samarbejder med PPR omkring.

På grund af den ekstra tyngde, har vi fra 2023 fået midler fra en særlig pulje til social normering til at ansætte en ekstra pædagog – indtil videre i '23, '24 og '25, så vi har flere voksenressourcer tilgængeligt til at hjælpe og støtte børnene. De ekstra voksenressourcer gør, at vi kan arbejde med smågrupper, hvor de voksne kommer tættere på børnene.

Vi møder børnene med positive forventninger og tilstræber at opfylde deres behov. Vi giver ekstra støtte til de børn, der har behov for hjælp. Det kan være afskærmning, ekstra pauser, en aftale om at et barn altid har en voksen ved sin side i nye situationer.

Vi arbejder efter at være fleksible i hverdagen, så barnet er med så meget som muligt, og tager dem med så længe, de kan. Men vi sørger for at lægge mærke til, når de har brug for en pause og arbejder aktivt med at opdele børnene i mindre fællesskaber, så alle kan være en del af fællesskabet.

Vi har tæt kontakt med det forebyggende team, som kommer i Børnehuset og giver personalet sparring i forhold til, hvordan vi kan hjælpe det enkelte barn.

Når der er behov for det, laver vi en indsatsplan for at hjælpe barnet og inddrager også PPR ved behov.

Når vi skønner det nødvendigt, søger vi individuel støtte til børn, som har brug for ekstra hjælp og støtte. På den måde kan vi frigive (endnu) flere kræfter til at hjælpe netop det barn til at trives med at være i børnehuset og udvikle relationer.

Sammenhængende børneliv

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Opstarten i børnehuset og overgang fra dagplejen til børnehaven

De fleste børn, der starter i Ringgårdens Børnehus er hidtil kommet fra dagplejerne i området. Men fra august 2022 har vi integreret vuggestue – hvorfor en del børn nu vil starte i vuggestuen.

Vi laver en individuel plan for opstart af det enkelte vuggestuebarn, så overgangen bliver så blid som mulig. Den første tid er vi i tæt kontakt med forældrene om indkøringen.

Vi vil stadig tage imod en del børn fra områdets dagplejere og har bibeholdt en fast aftale med dagplejerne, som bor tæt på børnehuset om at de kan komme på besøg en formiddag om måneden, hvor børnene leger med deres dagplejer og er sammen med vuggestuebørn og de alleryngste børnehalebørn. Det giver en god sammenhæng, hvor børnene langsomt lærer huset at kende, så de er trygge, når de skal starte. De nye børnehalebørn er også altid glade, når deres dagplejer kommer på besøg, efter de er startet.

Vi holder desuden Åben Låge Dag tre gange om året for alle byens dagplejere.

For alle børn som starter i børnehuset, gælder det, at vi inviterer forældre på forbesøg inden barnets start, og er der behov for det kan vi have et formøde og overleveringsmøde.

Efter ca. tre måneder holder vi forældresamtale om barnets opstart og trivsel.

Overgangen til SFO

Det sidste år inden skolestart kommer børnene fra Ringgårdens Børnehus i Naturpatruljen, hvor de udover at være i skoven tre dage om ugen arbejder med skoleparathed.

Arbejdet indeholder blandt andet

- Fokus på sociale kompetencer
- Samarbejde børnene imellem
- Børnene bliver opmærksomme på de børnefællesskaber, de deltager i.

- Børnene hjælper hinanden, og de mindre børn
- Selvhjulpethed – toiletbesøg, vide hvor ting er, huske ting, tage tøj på. Smøre mad selv.
- Deres sproglige udvikling: opmærksomhed omkring skrivning og læsning (Vi har blandt andet forløb med skrivedans)
- børnene bliver trænet i at modtage kollektive beskeder
- Vi har et forløb med skrivedans
- besøg af indskoling og SFO personale til de kommende skolebørn

Vi spørger ind til, hvor børnene skal i skole og skaber mulighed for kontakt mellem børnene og skolen på forhånd.

Vi hjælper børnene, der skal til distriktsskolen og den lokale friskole med at komme på besøg inden overgangen. De voksne fra de to skoler kommer også på besøg i børnehaven. Efter overgangen inviterer vi børnene på genbesøg i Børnehuset efter de er startet i forårs-SFO.

Vi har tilstræber også kontakt til de børn, som vælger en anden skole, og vi er åbne overfor at få besøg at andre skoler, så børn og voksne møder hinanden.

[Overgange til og fra Børnehuset er vigtige og det har vi skrevet op her på hjemmesiden](#)

Det *Sammenhængende børneliv* er en konstant del af vores arbejde i hverdagen. Vi arbejder også med det med konkrete miniprojekter og praksisfortællinger, som vi fremhæver her. Det er både i forhold til sammenhængen i hverdagen i Børnehuset og sammenhæng i overgangene mellem hjem, dagtilbud og skoler og hvordan vi tilrettelægger vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

Miniprojekt: Naturen som pædagogisk læringsmiljø – Naturpatruljen

Personalets udviklingsfokus

Livet i månederne marts-juni og september- november på vores udebase i Alléskoven og stranden juni-august

Naturpatruljen er institutionens ældstegruppe og en delvis udegruppe med base i Alléskoven, hvor der er skurvogn, tipi, bålplads med bål, læ og bæk.

Brug af stranden ved Klinteparken

Miniprojektets fokus

- At børnene tilegner sig en større erfaring for og om naturen og dens muligheder samt får vækket deres nysgerrighed og grundlagt en forståelse for betydning af en bæredygtig udvikling
- Matematisk læring

- Naturviden
- Miljøbevidsthed og indsigt i bæredygtighed

Projektdeltagere

- Børnene i ældstegruppen (20 børn fra Naturpatruljen)
- 1 pædagog, 1 pædagogmedhjælper og 1 studerende.

Vi er mest i Alléskoven, men ellers på Koloni på Trente Mølle, på besøg på skibet "Håbet", på Ø-havsmuseet og på Klintestranden.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

At de lærer deres egne grænser og forskelligheder at kende og får øje for hinandens.

At være tryk og fortrolig med at bevæge sig ved og være i naturen

At være nysgerrig, undersøgende og undres.

At få en begyndende forståelse for sammenhænge i naturen.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

At komme tættere på børnene igennem fælles oplevelser.

At vi sammen med børnene søger viden om det der er omkring os og som vi bliver nysgerrige på eller undres over

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Kolonien gav en større fællesskabsfølelse blandt børnene. Børnene opdagede hinanden på tværs og nye relationer opstod

At opleve det gamle træskib (Galease) Håbet, var en stor oplevelse for børnene. Besætningen var klædt ud som Pirater, Pirat flaget var hejst og opgaver skulle løses, før skatten kunne findes. Dertil hørte en god røverhistorie. Børnene var meget optaget af det og snakker stadig om det. De fik alle en batch som vi nu og da ser på en af børnene.

Emnet Pirat skulle vi måske have arbejdet videre med her i Børnehuset og i skoven.

At drage vores omgivelser ind i emnet via leg.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Det har vakt deres nysgerrighed til udelivet og hvad der er, ved at være opsøgende, nysgerrig og spørgende på det de finder, opdager og oplever

Eks 1: På vej ud til skoven finder børnene nogle bær der ligner brombær. Børnene spørger "kan de spises...? er de giftige?". Sammen undersøger vi sagen, og finder sammen ud af, at bærrerne hedder kornbær og kan spises, til stor fornøjelse for alle

Eks 2: Et barn har været meget bange for insekter. Efter en måned tør barnet holde en løbebille, og er ude i skovbunden for at samle flere krible krable dyr, som kommes i en balje. Hun viser stolt baljen rundt.

29-06-2023

Opfølgning

Videndeling

Vi evaluerer fortsat og tilføjer en mere udførlig opfølgning og vidensdeling, når den er klar.

Øvrige tanker og forståelser

[Læs om Naturpatruljens base i Alléskoven her](#)

[Se film om naturpatruljen her](#)

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

I Ringgårdens Børnehus nyder vi og gør meget brug af lokalsamfundet omkring os. Vi er ofte på ture ud af Børnehuset til lokalområdet. Vi går både til biblioteket, havnebadet, Klinteparken og selvfølgelig også til vores kolonihave og basen i Alléskoven.

Vi har også flere faste samarbejdsaftaler:

Vi har aftaler med frivillige, som kommer og er i børnehaven. Både ældre i bedsteforældre-generationen og unge er frivillige hos os i børnehaven.

[Læs om de frivillige og vores frivillig-politik her](#)

Vi har et tæt samarbejde med dagplejerne i området (læs mere om det i afsnittet omkring overgange)

Den lokale **biograf** i Faaborg inviterer regelmæssigt til børneforestillinger, hvor vi så vidt muligt deltager.

Biblioteket arrangerer teaterforestillinger og andet som er relevant for vores børnegruppe og er søde til at give os besked, når de har relevante arrangementer. Derudover kommer vi regelmæssigt på biblioteket med en større eller mindre børnegruppe på udflugt.

Amatørfiskerforeningen samarbejder vi med hvert år, hvor børnene er på besøg hos foreningen og klapper krabber og lærer om vandet dyr.

Haabet – **Det gode skib Haabet** drives af frivillige i Faaborg og vi tager på besøg på skibet

Genbrugspladsen – Vi har et særligt samarbejde med genbrugspladsen i forbindelse med at vi er Grøn Institution. Regelmæssigt kommer vi på rundvisning på pladsen, hvor børnene oplever den store plads og arbejdet derude.

Kirken – et par gange om året er vi på besøg i kirken til fortællinger og oplevelser i det flotte rum.

Holstenshuus – ejer jorden, hvor vi lejer vores base i Alléskoven

Dagpleje – Vi holder Åben Låge-dage ligesom de øvrige børnehaver og børnehuse i kommunen. Men derudover har vi et samarbejde med dagplejerne i området, som bliver inviteret på besøg den første torsdag i måneden. Vi tager også nogle gange på genbesøg hos dagplejerne med de yngste børn.

Vi arbejder hele tiden med *Inddragelse af lokalsamfundet*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi inddrager lokalsamfundet i arbejdet med at skabe trygge og udviklende læringsmiljøer for børnene.

Her kommer projektbeskrivelser og praksisfortællinger, når de er klar

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Ringgårdens Børnehus blev bygget som børnehave i starten af 1970'erne. Bygningerne bærer præg af, at de blev bygget for mere end 40 år siden. Men hver gang vi skal ændre eller forbedre noget, tænker vi ind, hvad vi i dag ved om børnemiljø. Vi har f.eks. indrettet os, så der er mange små kroge og ”rum i rummet” i grupperummene, og har købt møbler, der er designet til børn. Det betyder f.eks., at vi har reoler på hjul, så de kan rykkes rundt og skabe afgrænsede rum, hvor børnene kan fordybe sig.

Da vi byggede nyt køkken for nogle år siden, blev det indrettet, så børnene har deres egen del af køkkenet med billeder på væggene, som inspirerer til snak om mad og køkken – og med et hævet gulv, så bordet er i børnehøjde på den ene side og i voksehøjde på den anden, så børn og voksne kan arbejde sammen på lige fod og i øjenhøjde omkring det samme køkkenbord.

Eksempler fra hverdagen:

Vi har et fokuseret miljø, hvor vi har indrettet efter, hvad der er i børnehøjde: Der hænger billeder nede i børnehøjde. Klikrammer i børnehøjde, så børnene kan være med til at skifte billeder ud. Det som er relevant for børnene at se på, er i deres øjenhøjde.

Da vi byggede køkkenet, så det kunne bruges til den forældrearrangerede madordning, byggede vi det, så der også er et børnekøkken med bord i børnehøjde og rammer på væggene med billeder af børn i køkkenet og billeder af madvarer, så det inspirerer til, at børnene arbejder med i køkkenet.

Børneafdelingen i køkkenet bliver brugt både i planlagte pædagogiske aktiviteter og nogle børn trækker også selv ud til vores madmor i køkkenet og hjælper hende, hvis de har lyst eller lige trænger til en pause fra grupperummet.

Vi har investeret i en vandpost på legepladsen, hvor børnene selv kan gå hen og tage en tår vand. Den er i børnehøjde og sjov at bruge – så børnene er både mere selvhjulpne og får drukket mere

vand i deres tid på legepladsen. Børnene synes, vandposten er sjov og lærer hurtigt at både bruge den og passe på den (eks sørge for, at der ikke kommer sand i den).

Vi har hele tiden fokus på *Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan vi inddrager børnenes oplevelser og perspektiver, når vi løbende vurderer og udvikler kvaliteten af børnemiljøet, som en del af arbejdet med at skabe trygge og udviklende læringsmiljøer.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Som tidligere beskrevet, har vi i Faaborg-Midtfyn kommune udviklet et værktøj - *Læringsblomsten*, som hjælper os med at holde styr på de lovfastsatte temaer og mål i den pædagogiske læreplan, når vi planlægger vores hverdag med børnene og reflekterer over sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer vi skaber og børnenes læring.

Her kan du få en præsentation af [Læringsblomsten](#)

På de følgende sider folder vi læringsblomsten ud. Under hvert tema finder du eksempler på, hvad der kendetegner de læringsmiljøer, som personalet stræber efter at skabe.

I afsnittet om evalueringskultur, kan I læse mere om, hvordan vi evaluerer vores pædagogiske praksis og følger op, så vores læringsmiljøer bedst muligt understøtter børnenes brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Alsidig personlig udvikling*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der er præget af omsorg og tryghed samt appellerer til nysgerrighed
- der understøtter samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale samt børn imellem
- hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter – på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at have mod på livet samt erfaringer med sociale positioner og demokratiske processer
- at være nysgerrige og føle sig trygge i verden, så de kan holde fast, prioritere og fordybe sig med tillid til egne potentialer
- at kunne engagere sig samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor de kan få hjælp til at regulere deres følelser og håndtere både med- og modgang

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på deres alsidige personlige udvikling.

Følg linket til **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.**

Miniprojekt: Indkøring og relationer

Personalets udviklingsfokus

At børnene bliver trygge ved de voksne og de andre børn i yngstegruppen samt grupperummet og legepladsen. Derudover at lære hverdagens rutiner og struktur at kende

Miniprojektets fokus

Projektdeleger

Yngstegruppens – dvs vuggestuens børn og voksne

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Viden og handlemåder

Tryk tilknytning til omsorgspersoner giver barnet mulighed for at udvikle robusthed og følelsesmæssig balance senere i livet(tryghedscirklen) og barnet skal kunne stole på, at omsorgspersonen varetager dets behov. Vi voksne skal være den trygge base for børnene, så de kan "udforske deres verden", og vide at der er en voksen til og hjælpe dem sikkert "i havn" igen.

Derfor skal vi voksne i opstarten af yngstegruppen skabe rammerne for, at børnene først og fremmest kan blive trygge ved os voksne og de andre børn, så barnet kan finde ro og ikke konstant er på overarbejde. Vi skal skabe en hverdag med struktur, rytmer og genkendelighed for børnene, hvor vores fineste opgave er at balancere hensynet til det enkelte barn og resten af børnegruppen. Vi vil først og fremmest bruge tid på at lære yngstegruppens grupperum samt legeplads at kende, og først senere vil vi tage på ture ud af huset.

Plan for miniprojektet

Vi starter med at modtage børn d. 1/8. Vi har lavet aftaler med hver enkelt familie om opstart i løbet af uge 31 eller 32, så vi på den måde fordeler modtagelsen af børn over de to uger. De voksne har aftalt hvilke børn de hver især tager imod, og dermed har hvert barn og familie tilknyttet en voksen i modtagelsesprocessen. Forinden opstart har hver familie været på besøg i yngste gruppen og haft en opstartssamtale med en pædagog, og de er alle blevet opfordret til at komme på endnu et besøg i uge 30 for at hilse på den anden voksen i yngste gruppen.

Tidsramme

August-december 2022

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

13 oktober 2022:

29-06-2023

Vi oplever at vores dagsstruktur skaber forudsigelighed og tryghed for børnene, f.eks. når vi vasker hænder inden frugt, kan de fleste børn selv finde deres plads ved bordet.

Lige sådan når sang kufferten kommer frem bliver børnene glade og laver fagter til sangene.

Vi har evalueret at vores positioneringer inden frokost ikke fungerer optimalt, og vi justerer derfor i dette for at skabe genkendelighed og ro for børnene.

Vi vil skabe et læringsmiljø efter frokost inden middagslur, hvor en voksen er på gulvet med børnene med fokus på en rolig aktivitet, og en voksen der rydder op hvor nogle af børnene bliver inddraget i dette, mens den sidste voksen putter børnene.

Vi ønsker at blive mere opmærksomme på low arousal aktiviteter, eksempelvis ved at afslutte motorikformiddagen med at ligge under et tæppe til afslappende musik/historie.

14. november 2022

Vi har justeret vores positionering før, under og efter frokost. Vi oplever at det fungerer godt at det er den samme voksen som skifter bleer og vaske hænder med børnene.

Under frokost har vi alders opdelt børnene og det er den samme voksen som sidder en uge ad gangen ved et bord. Vi sætter en skillevæg op mellem bordene under frokost og vi oplever mere ro under spisning.

Vi har indført flere low arousal aktiviteter, såsom historielæsning og massage. Det gav mere ro og overskuelighed i overgange. Vi oplever, at børnene er blevet bedre til at vente indtil det er deres tur til at skulle ud og sove.

Vores nuværende plan for dagligdagen ser sådan ud:

Kl. ca. 8.50 begynder vi at rydde op i grupperummet sammen med børnene

Kl. 9.00 Vi vasker hænder med børnene og de kommer op til bordet. En voksen er på badeværelset og vasker hænder med børnene, de andre fordeler børnene ved bordene når de er klar og henter frugt (se positioneringsplan)

Kl. 9.05 Vi holder samling hvor vi synger sange fra vores sangkuffert, vi synger gerne to sange og et barn fra hvert bord vælger en sang. Herefter spiser vi dagens frugt og brød og får mælk eller vand

Kl. ca. 9.20 Vi går i gang med dagens aktiviteter: mandag: musik på gulvet, tirsdag: tur dag, onsdag: leg på legepladsen, torsdag: motorik i det store rum, fredag: kreadag/leg i grupperummet/leg ude

Kl. 10.30 Den voksne der skal skifte bleer begynder på det, den voksne der skal hente rullebord gør det evt. med et barn og begynder og gøre klar til frokost, den sidste voksne er base i grupperummet (se positioneringsplan)

Kl. 10.45 Vi spiser frokost ved to borde med skillevæggen imellem os. En voksen sidder ved bordet hos de ældste, en voksen sidder ved bordet med de yngste og den sidste voksen er "flyver" der hjælper med at smøre mad, putte børn osv. (se positionerings plan)

Kl. ca. 11.20 Efterhånden som børnene er færdige med og spise bliver de puttet til lur. Når de fleste børn er færdige med at spise er der en voksen der putter børnene, en voksen der er base på gulvet til en rolig

aktivitet med de børn der venter på at blive puttet, og den sidste voksen rydder op efter maden (se positioneringsplan)

Kl. ca. 14 Efterhånden som børnene vågner bliver de taget op og får skiftet ble, herefter leg i grupperummet og eftermiddagsmad. Herefter er vi ude eller inde og leger indtil børnene skal hjem

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Alsidig personlig udvikling:

Vi oplever at børnene er trygge ved at blive afleveret i yngste gruppen og at de kan lege og deltage i forskellige fællesskaber, eks. med børnehavebørnene.

Børnene er med tiden blevet mere nysgerrige og tør udforske rammerne uden for yngstegruppens rum både ude og inde.

Social udvikling:

Børnene er optaget af hinanden, de ældste kan hinandens navne og de er omsorgsfulde overfor de yngste børn – aer dem, giver dem legetøj osv.

Børnene prøver grænser af hos hinanden på godt og ondt, vi italesætter når nogen bliver kede af det eller at det gør ondt, at man skal passe godt på hinanden og skal sige stop.

Vi har en sang kuffert hvor børnene hver dag vælger en sang inden vi spiser frugt, vi har fået en del feedback fra forældrene at børnene synger de sange derhjemme.

Vi arbejder med at sætte grænser overfor hinanden, dette gør vi ved at sætte ord på børnenes følelser og handlinger, både nonverbalt og verbalt.

Vi sætter ord på alt hvad vi gør i dagligdagen, eks. på puslebordet – her er en ny ble, og benævner omverdenen og snakker om tingene omkring os.

Vi har en fast tur dag med plads til fysisk udfoldelse hvor vi eks. løber op og ned ad bakker og hvor børnene stimulerer deres sanser i den blæsende vind eller ved at samle pinde til hjemmelavede pindsvin. Vi har en fast motorikdag hvor vi rutsjer, hopper, kravler, gynger, leger med bolde osv. Vi sanser i sandkassen og når vi spiser, samt mærke koldt og varmt.

Når vi er ude, snakker vi om vejret - regn, blæst, kulde varme, vi snakker om bladene der falder af træerne og bølgerne på havet. Vi har samlet ting til at lime på pindsvin, og kastet med blade.

Vi har aktiveret sanserne ved ture ud af huset, kreative aktiviteter i huset, vi smager på forskellig mad, øver at vente på tur når vi f.eks. skal vaske fingre.

Opfølgning

Vi opfølger på næste p-møde i november og december 2022

Videndeling

Vi deler vores vider med kolleger og forældre

Øvrige tanker og forståelser

Praksisfortælling: Barnet på 1 år og 4 måneder siger farvel - Yngstegruppen

Indledning – begyndelse

Barnet kommer med mor i garderoben, tager jakken og skoene af sammen med mor og går hen til lågen ind til grupperummet.

Hændelse– handlingsforløb

Mor åbner lågen, barnet går ind i grupperummet, skubber mor ud og lukker lågen. Barnet kysser mor og vinker.

Afslutning

Mor står stadigvæk ved lågen og vil kramme og kysse igen, men barnet vil ikke, han siger "går" og går til sine legeskammerater. Mor griner, vinker farvel og siger: "Han er bare glad for at komme her."

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Jeg føler mig tryk og glæder mig til at komme i vuggestuen og lege med mine kammerater.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Mor er tryk ved aflevering.

De rammer og den struktur vi som voksne har skabt, oplever vi giver genkendelighed og gør at barnet er hurtigt i gang med legen.

Sammenfatning

Barnet og de voksne er trykke ved afleverings rutine.

Praksisfortælling: Fra gråd til grin - Yngstegruppen

Indledning – begyndelse

Start i yngste gruppen for to børn var fyldt med gråd, som kunne vare i flere timer.

Hændelse– handlingsforløb

Efter ca. en måned bliver gråden mindre og efter justering af længde af aflevering samt tidspunkter af lur blev gråden mindre og relation til de voksne bliver stærkere.

Afslutning

Efter to måneders indkøringsforløb kommer børnene glade i vuggestuen, går smilende og tillidsfulde til de voksne i gruppen.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Oplevelse af at blev mødt og anerkendt, blev respekteret og givet plads til at de kunne udtrykke følelser og behov.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Bekræftelse af barnets behov via at skabe rammer som er præget af omsorg og tryghed, kendte omgivelser, rutiner og faste voksne.

Sammenfatning

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Social udvikling*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der er inspirerende, udfordrende og foranderlige samt præget af leg og demokratiske praksisser med nærværende, vidende og nysgerrige voksne
- hvor alle er aktive medspillere og udviklere af fællesskaber i empatisk samspil med andre børn og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet
- hvor børnenes egne perspektiver inddrages og mødes med anerkendelse og respekt, når forskelligheder indgår som værdifulde for fællesskabet

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at blive mødt, respekteret og anerkendt, som dem de er i fællesskaber, hvor de kan udtrykke deres følelser og tanker og blive forstået
- at have gode venner og værdi i sig selv, når de deltager i fælles beslutninger og dannes i mødet med det, der er anderledes end dem selv
- at tage hensyn, eksperimentere, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne
- at være kendte i og trygge ved lokalmiljøet samt bekendt med forskellige kulturtilbud og muligheder i området

Vi arbejder hele tiden med børnenes sociale udvikling, både som miniprojekter, som dele af hverdagspraksis og som en del af hverdagen. Her er links til nogle af de projekter, hvor børnenes sociale udvikling i særlig grad har været i centrum.

Praksisfortælling: Social udvikling ved frokostbordet

Indledning – begyndelse

Vi sidder ved bordet og skal til at spise frokost

Hændelse– handlingsforløb

L ser trist ud og hænger lidt med hovedet. Pædagogen spørger, om han er okay. Han svarer at han savner mor og vil gerne hjem. E sidder ved siden af ham. Hun tager ham i hånden. Han kigger og smiler til hende. Hun siger: jeg holder dig i hånden, så behøver du ikke være ked af det mere ... vi kan lege sammen efter frokost. L svarer (med smil), at han gerne vil lege sammen med hende.

Afslutning

Efter frokost gik E og L ud og legede sammen.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

L søger trøst og at blive bekræftet i sine følelser.

E: ”min ven er ked af det og jeg trøster ham.”

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

At pædagogen kunne se at L var ked af det, og ønskede at give L plads og tryghed til at udtrykke sine følelser i et større fællesskab.

Sammenfatning

L oplever at en kammerat kan trøste ham og hjælpe ham videre. Begge børn får trænet og styrket deres sociale kompetencer.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Kommunikation og sprog*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- hvor voksne anvender et nuanceret og nærværende sprog samt sikrer alles mulighed for at indgå i sproglige samspil og dialoger på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund
- hvor alle har adgang til såvel analoge som digitale bøger, spil og skriveredskaber, som kan anvendes med og uden voksnes hjælp
- hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter, og voksne sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bagved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- positive, nærværende voksne og kammerater, der justerer deres opmærksomhed i forhold til dem og kammeraterne, mens de øver sig i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden

- erfaringer med at sprogliggøre deres tanker og behov og at være inddraget i det sociale samvær, så de opbygger stærke relationer på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund
- at både kroppen, talen og skriftsproget er i brug, når vi udforsker vores ideer, relationer og fælles omverden

Vi arbejder hele tiden med at udvikle og styrke børnenes kommunikation og sprog. Det gør vi gennem lege – og nogle gange igennem pludseligt opståede situationer.

Et eksempel herpå er praktisfortællingen om udendørslegen med en bom og cykler, der er beskrevet i afsnittet om børn i udsatte positioner. Her hjælper den voksne igennem kommunikation med barnet som ønsker at lege – og de andre børn børnene med at kommunikere sig frem til en fælles leg.

Følg linket til **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.**

Miniprojekt: Sprog – jan-feb2021

Sprogstimulering og sprogtilegnelse via aktiviteter, der understøtter tilegnelsen af sprogforståelse, ordforråd, (udtale), sætningsdannelse og kommunikative strategier. I aktiviteterne er børnene inddelt i mindre grupper på tværs af alderen, køn og etnicitet.

Personalets udviklingsfokus

At alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale/børnefællesskaber.

Miniprojektets fokus

Fokusord (se bilag), personlige stedord (jeg, du, han, hun, den, det) og forholdsbegreber foran, bagved, ved siden af, op/ned

Tidsramme

Januar-marts 2021

Projektdeleger

Yngstegruppen 3-4årige børn og voksne.

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Kommunikation og sprog

- Som barn oplever jeg at bruge både krop, talen og skriftsproget* når jeg udforsker (fælles) omverden, ideer og relationer.

Alsidig personlig udvikling

- Som barn oplever jeg at være nysgerrig og tryk, så jeg kan holde fast og fordybe mig med tillid til egne potentialer.

Social udvikling

- Som barn oplever jeg at blive mødt, respekteret og anerkendt, som den jeg er i fællesskaber og aktiviteter, hvor jeg kan udtrykke mine følelser og tanker og blive forstået

Kultur æstetik og fællesskab

- Som barn oplever jeg at bruge sprog og aktivere sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne

Krop, sanser og bevægelse

- Som barn oplever jeg at have tillid til og glæde ved bevægelse og sansede indtryk

Natur, udeliv og science

- Som barn får jeg erfaringer med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Kommunikation og sprog

- Som pædagogisk medarbejder skaber jeg et miljø, hvor der skabes rammer som giver plads til samtaler af høj kvalitet i planlagte aktiviteter, leg og rutiner og hvor vi sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bagved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter.

Alsidig personlig udvikling

- Som pædagogisk medarbejder skaber jeg et miljø der er præget af omsorg og tryghed samt appeller til nysgerrighed.

Social udvikling

- Som pædagogisk medarbejder skaber jeg et miljø der er inspirerende, udfordrende og foranderlige og hvor børnenes egne perspektiver inddrages og mødes med anerkendelse og respekt.

Kultur æstetik og fællesskab

- Som pædagogisk medarbejder skaber jeg et miljø, hvor de fysiske rammer og et varieret udbud af materialer og medier inspirerer til at være undersøgende og skabende på tværs af alder, køn, social og etnisk baggrund.

Krop, sanser og bevægelse

- Som pædagogisk medarbejder skaber jeg et miljø, hvor der udvises glæde ved bevægelse og der er muligheder for kropslig udfoldelse ude som inde samt sikrer plads til både store armbevægelser og ro til fordybelse.

Natur, udeliv og science

- Som pædagogisk medarbejder skaber jeg et miljø, hvor der er muligheder for at børnene udforsker naturfænomener og leger med tal, former og mængdeopfattelser.

Viden og handlemåder

Viden om sprog, Literacy, erfaringer fra SPELL, anbefalinger og indspark fra tale-høre og flersprogede konsulenter,

Handlemåder: dialogisk læsning, snak rundt om ordet, visuelt understøttende strategier (papirdukker)

Plan for forløbet

Børnene er inddelt i mindre grupper, hvor de (gruppevis) deltager en uge ad gangen i følgende aktiviteter:

Mandag, onsdag og torsdag: sprogværksted (Lina)

Mandag, onsdag og torsdag: kreativt værksted (Aida, Huda og Helle)

Mandag, onsdag, torsdag: tur med 4 børn (Danni)

Fredag: udendørsværksted "mad over bålet" (Danni og Helle)

Efter opdeling af børnegruppen er den resterende børnegruppe sammen med 2 voksne, hvor der er fokus på udendørs leg og aktiviteter (og indendørs aktiviteter afhængig af den nuværende Corona indflydelse) *

Tidsramme

Januar- februar 2021, forløb på 7 uger

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Opfølgning

Videndeling

Praksisfortælling – sociale relationer og sprog – Udtale-leg

Indledning – begyndelse

Vi er ved at spise frokost. Børnene har lige fået nye pladser og sidder og taler sammen ved bordet. En dreng er usikker på udtalen af en piges navn.

Hændelse– handlingsforløb

Alma: "jeg hedder Aaaaal-maaa"

Drengen: "aamaa"

Alle omkring bordet tier og lytter.

Alma: "Aallll-mmaaa"

Drengen forsøger flere gange og efter lidt tid lykkedes det og han siger Alllmaaa. Alma jubler: "ja, det var flot". De smiler og griner til hinanden.

Afslutning

Alle omkring bordet forsætter deres snak.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Børnene omkring bordet oplever, at de kan hjælpe hinanden sprogligt. Både med at udtale et ord, som for en kan være let og en anden svært. Samt ved at udvise kommunikative færdigheder, så som at tie imens drengen og pigen taler sammen, og øver udtalen.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Som pædagog oplever jeg børn, som øver og er lærings-interesserede, samt opmærksomme på hinanden og deres forskellige færdigheder. Jeg oplever også spontan glæde, da det lykkedes for drengen at udtale navnet korrekt.

Sammenfatning

Det er dejligt at opleve, at børnene er nysgerrige og hjælpsomme overfor hinanden. Samt viser vilje til og prøve igen og igen.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Krop, sanser og bevægelse*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- med plads til kropslig udfoldelse og mangfoldighed, hvor børnenes behov og initiativer følges og kropslig sundhed understøttes
- hvor der udvises glæde ved bevægelse, og voksne muliggør kropslig udfoldelse ude som inde samt sikrer plads til både store armbevægelser og ro til fordybelse
- hvor alle sanser påskønnes og udfordres, så børnene får erfaringer med kropslige fornemmelser og følelser gennem leg, rutiner og aktiviteter

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at mestre overgange mellem ro og bevægelse og nyde begge dele
- at tage initiativer til leg og eksperimenter med krop og sanser samt have tillid til og glæde ved bevægelse og sansede indtryk
- at kende til og forstå deres krops funktioner og behov samt reagere hensigtsmæssigt på sanseindtryk og kroppens signaler

I 2023 har vi i samarbejde med de selvejende institutioner Kaptajngården og Årslev Børnehus et forløb omkring børns motorik med pædagogiske dage og læring med Mads Brodersen, [Vends Motorik og Naturskole](#).

Her arbejder vi alle med vigtigheden af børns motoriske udvikling og færdigheder, så alle ansatte i institutionen bliver kompetenceudviklet indenfor området.

Alle grupper har derfor også arbejdet med projekter med fokus på motorikken.

Miniprojekt: Krop sanser og bevægelse – Yngstegruppen forår 2023

Personalets udviklingsfokus

Dagligdagen skal være præget af høj og lav arousal, samt sansemæssige stimuli.

Miniprojektets fokus

Krop, motorik og bevægelse

Projektdeltagere

Børn og voksne i yngstegruppen

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Alsidig personlig udvikling: Som barn oplever jeg at være nysgerrig og føle mig tryk i verden, så jeg kan holde fast, prioritere og fordybe mig med tillid til egne potentialer.

Social udvikling: Som barn oplever jeg at være kendt i og tryk ved mit lokalmiljø. Jeg oplever at tage hensyn, eksperimentere og udforske, i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne.

Kommunikation og sprog: som barn oplever jeg at både kroppen, talen og kropssproget er i brug, når vi udforsker vores ideer, relationer og fælles omverden. Vi øver os i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden.

Krop, sanser og bevægelse: som barn oplever jeg at mestre overgange mellem bevægelse og ro, samt tage initiativ til leg og eksperimentere med krop og sanser, samt at have tillid til og glæde ved bevægelse og sansede indtryk.

Natur, udeliv og science: Som barn oplever jeg begyndende forståelse for betydningen af bæredygtig udvikling, samt mine muligheder for selv at bidrage.

Kultur, æstetik og fællesskab: som barn oplever jeg og få aktiveret sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne såvel i som udenfor børnehaven.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Alsidig personlig udvikling: som pædagog skaber jeg miljøer der er præget af omsorg og tryghed samt appellerer til nysgerrighed.

Social udvikling: som pædagog skaber jeg miljøer der er udfordrende og præget af leg hvor børnenes egne perspektiver inddrages og mødes med anerkendelse og respekt.

Kommunikation og sprog: som pædagog skaber jeg miljøer hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter.

Krop, sanser og bevægelse: som pædagog skaber jeg miljøer med plads til kropslig udfoldelse og mangfoldighed, hvor børnenes behov og initiativer følges og kropslig sundhed understøttes. Hvor alle sanser udfordres, der udvises glæde for bevægelse i både høj og lav arousal.

Natur, udeliv og science: som pædagog skaber jeg miljøer der understøtter glæde ved naturen, og miljøer hvor børn får gjort sig erfaringer med begreber, med plads til undersøgelse, nysgerrighed og undren.

Kultur, æstetik og fællesskab: som pædagog skaber jeg miljøer hvor de fysiske rammer og et varieret udbud af materialer og medier inspirerer til at være undersøgende og skabende på tværs af alder, køn samt social og etnisk baggrund.

Viden og handlemåder

Vi har haft oplæg ved Mads Brodersen til Pædagogisk Dag d. 28/1-23, som omhandlede krop, bevægelse, sanser og leg. Vi er i løbet af dagen blevet bevidste om at der skal være plads til grundlege både ude og inde. Vi voksne skal være opmærksomme på de begrænsninger, vi sætter for børnene, eks. når vi bremser dem i løb i grupperummet. Vi skal have mere fokus på vores fysiske rammer, hvordan vi indretter rummet og hvordan vi voksne positionerer os i rummet.

Vi skal justere aktivitetsniveauet så det er tilpasset til de børn som har svært ved at regulere deres arousal.

Vi har fået udleveret materialet "Rend og hop med Ida" d. 28/1-23.

Miniprojektets indhold og faser

Plan for projektet

16/1: Vi vil lave vores samling kl. 9 om, så vi flytter den fra at sidde stille ved bordene, til at komme ned på gulvet i rundkreds på hver vores farve måtte (rød, gul, grøn og blå). Her starter vi med en navne sang, og så har vi 2 sange/remser/aktiviteter med fokus på høj og lav arousal. Vi slutter med en farvelsang.

Vores ugeplan ser således ud:

Mandag: Motorik

Tirsdag: Musik

Onsdag: Leg på legeplads

Torsdag: tur dag

Fredag: hjemme dag, sanse eller kreativ aktivitet.

28/1:

Vi vil i fredagens ugebrev gøre forældrene opmærksomme på vores øget fokus på krop, bevægelse og sanser. Vi oplever at mange af vores børn bliver båret ind i institutionen om morgenen, og vi vil opfordre forældrene til at børnene går selv.

9/2:

Vi har indført fodbad og efterfølgende sansemassage med wellness musik 1-2 gange om ugen, hvor alle børn skal igennem aktiviteten.

Tidsramme

Januar – juni 2023

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

9/2

Vi oplever at børnene har taget godt imod samling på gulvet og deltager inden for deres egen udviklingszone.

Strukturen vi skabt gør at børnene er blevet gode til at sidde på deres måtter og genkender start og slut sang.

Varigheden af samlingen er tilpas og der er skift imellem høj og lav arousal.

Vi er blevet bedre til at bruge de motoriske redskaber på forskellige tidspunkter om dagen og ikke begrænse børnene i fri leg, f.eks. løbe leg eller drej på en kontorstol, da det er vigtigt for deres motoriske og sansemæssigt udvikling.

10/5 2023

Vi har haft en periode, hvor vi bevidst har pakket de motoriske redskaber væk da vi oplevede at det gav mange konflikter børnene imellem. Vi har nogle enkelte børn som har brug for den voksne guidning og støtte store dele af dagen.

Vi øver os i at dele børnene i mindre grupper og vi voksne vil positionere os mere bevidst, så det giver mulighed for, at alle børn får plads til at udfolde sig motorisk.

I takt med det gode vejr har vi flyttet morgensamling udenfor på tæpper. Børnene kender stadigvæk samlingens rutine, de deltager alle på hver deres præmisser i sanglege og yoga fra "Rend og hop".

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Alsidig personlig udvikling: Vi har skabt genkendelige rammer og rutiner som har bidraget til at børnene føler sig trygge og vil deltage i samling og aktiviteter, på hver deres måde og udviklingsniveau.

Alle børn har lært fagter til goddag og farvel sang og de deltager i yoga øvelser, flere af børnene ser vi endda lave yogaøvelserne i andre sammenhænge. Positioneringer af voksne har gjort at de børn som har behov for ekstra støtte kan blive i aktiviteterne.

Vi oplever at børnene mestrer dagligting såsom at kravle op og ned ad toilettet, barnevogn og højstolen. Vi har skabt rum, tid og ro til at børnene fik muligheden at øve sig i de færdigheder.

Social udvikling: Børnene har været med til at forberedelse af aktiviteter.

I samling har børnene selv lagt måtter på gulvet, og på skift delt kopper ud. I takt med det, har vi set at selvværd og selvtillid blomstrer hos børnene, da de har lært navne på deres kammerater, turde selv at gå

med koppen i hånden. Vi har haft motorik i det store rum, hvor børnene har øvet sig i at vente på tur, tage hensyn til kammerater og eksperimentere med egne og andre grænser.

Kommunikation og sprog: Børnene har fået flere begreber for kropslige bevægelser og kropsdele, f.eks. sang "hoved, skulder knæ og tå" og "jeg gik mig over sø og land". For at understøtte læring, har vi visualiseret samling ved brug vores egen krop og kortene fra "rend og hop".

Krop, sanser og bevægelse: Både indendørs og udendørs arealer er blevet brugt til kropslige udfoldelser og motorik. Ture ud af huset til den nærliggende legeplads gav pladsen til høj arousal og tur til stranden gav sansemæssige indtryk med bare tæer i sand og koldt vand. For at mestre overgange mellem ro og bevægelse har vi afsluttet mandags motorik med afslapning på tæppet med wellness musik. Alle børn ved, hvad det betyder når den rolige musik starter og de finder hurtigt en plads på gulvtæppet. Overgang fra spisning til lur foregår i afskærmet område i rolig aktivitet f.eks. boglæsning eller sang for at børnene kommer ned i lav arousal. Vi forsøger at skabe rolige rammer under spisning og guide børnene i at mærke sult/tørst og holde pauser undervejs for at mærke de fysiske behov.

Natur, udeliv og science: Vi har været på ture ud af huset på forskellige terræn, legepladser og i skoven og ved vandet. Børnene har fået mulighed for at eksperimentere med science via fodbad og leg med vand. Vi synger og snakker om naturfænomener og er ude i all slags vejr.

Kultur, æstetik og fællesskab: Vi har haft sanselige aktiviteter, hvor børnene fik muligheden at male på forskellige overflader og redskaber.

Opfølgning

Pædagogisk dag d. 16. juni 2023

Videndeling

Vi deler vores viden med forældre og kolleger på pædagogisk dag 16. juni

Øvrige tanker og forståelser

Vi vil blive ved med at have fokus på de tiltag, som vi har sat i gang under processen, da vi kan se at det "rykker" hos børnene og styrker deres selvværd og selvtillid. F.eks at bliver renlig, tage selv sine sko/ jakke på.

Miniprojekt: Krop sanser og bevægelse – Rend og hop med Oliver 2023 - mellemgruppen

Personalets udviklingsfokus

At styrke de tre primærsanser, kinæstesisansen, taktilsansen og vestibulærsansen.

Miniprojektets fokus

At styrke børnene motorisk

Projektdeltagere

Børn og voksne i mellemgruppen

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Alsidig personlig udvikling: som barn oplever jeg, at kunne engagere mig samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor jeg kan få hjælp til at regulere mine følelser og håndtere både med- og modgang..

Social udvikling: som barn oplever jeg, at tage hensyn, eksperimentere, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne.

Kommunikation og sprog: som barn oplever jeg erfaringer med at sprogliggøre mine tanker og behov og at være inddraget i det sociale samvær, så jeg opbygger stærke relationer på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund.

Krop, sanser og bevægelse: som barn oplever jeg at kende til og forstå min krops funktioner og behov samt reagere hensigtsmæssigt på mine sanseindtryk og kroppens signaler.

Natur, udeliv og science: som barn oplever jeg erfaringer med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden.

Kultur, æstetik og fællesskab: som barn oplever jeg, at få aktiveret sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Alsidig personlig udvikling: som pædagog skaber jeg miljøer, hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter - på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund.

Social udvikling: som pædagog skaber jeg miljøer der er inspirerende, udfordrende og foranderlige samt præget af leg og demokratiske praksisser med nærværende, vidende og nysgerrige voksne.

Kommunikation og sprog: som pædagog skaber jeg miljøer hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter, og voksne sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bagved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter.

Krop, sanser og bevægelse: som pædagog skaber jeg miljøer hvor der udvises glæde ved bevægelse, og voksne muliggør kropslig udfoldelse ude som inde samt sikrer plads til både store armbevægelser og ro til fordybelse.

Natur, udeliv og science: som pædagog skaber jeg miljøer hvor børnene får erfaringer med at genkende, undres og udtrykke sig om årsag, virkning og andre forklaringer på sammenhæng, mens voksne etablerer en bro mellem konkrete oplevelser og naturvidenskabens forståelser og begreber.

Kultur, æstetik og fællesskab: som pædagog skaber jeg miljøer, hvor alle får oplevelser og erfaringer med egne og andres værdier både som aktive deltagere og tilskuere.

Viden og handlemåder

Oplæg af Mads Brodersen på vores pædagogiske dag i januar 2023.

Citat, fra "Slip legen fri", "Ved tidligt at stimulerer barnets sansemotoriske udvikling, giver vi barnet et godt fundament for ikke blot dets motoriske udvikling, men også dets sociale liv, trivsel, sproglig udvikling, indlæring og koncentrationsevne.

29-06-2023

Mads gennemgik grundmotorikken, grundlege og senere færdigheder er vigtige for børnenes udvikling. Der er empiri for, at børn i dag bevæger sig for lidt.

Mennesket er ikke skabt til, at sidde eller stå, men til at ligge eller gå.

Miniprojektets indhold og faser

Plan for projektet

Mandag: Rend og hop på tur

Tirsdag: Legedag

Onsdag: Motorik i fællesrummet

Torsdag: Kreative aktiviteter med sanserne i fokus og fodbad.

Fredag: Rend og hop

Tidsramme

April– juni 2023

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Vi startede april ud med at modtage 4 nye børn og en påskeferie. Så de første tre uger af april, blev brugt på at de nye børn faldt til og fandt sig til rette i de nye omgivelser. Herefter fulgte vi planen og var på en skøn Rend og hop tur til kanonparken, hvor der blev trillet ned af bakken, klatret på kanonerne og stenene, inden vi gik en omvej hjem. En anden Rend og hop tur gik over i parken, hvor der var fokus på balancegang, hop fra sten til sten på stranden samt at balancere med en ring på hovedet, samt gå på en kant. Der blev snurret på raketten til stor glæde for mange, enkelte blev rundtossede og kunne ikke stå og gå på benene efterfølgende.

Vi var nødt til at ændre planen pga. børn som var udfordrede i dagligdagen og krævede meget tæt voksen kontakt, -en til en eller meget lille gruppe.

Der blev lavet børneyoga med udgangspunkt i kortene og øvelserne fra Rend og hop, men børnene ville ikke deltage, de synes det var kedeligt og ville meget heller lavede kendte yogaøvelser, "solhilsen" og "meditation med bønnen". Her må vi være mere nysgerrige og forsøge igen, at motivere børnene til at deltage. Vi vil forsøge en mere legene tilgang, ved at inddrage figurer af dyr og terningerne, hvori kortene kan sættes.

Vi har erfaret, at vi må være mere stringente i brugen af konceptet Rend og hop, for at sikre processen og synliggøre børnenes udbytte af projektet.

Vi har benyttet fællesrummet en gang om ugen, hvor der har været redskaber fremme, gynger, motorikbane, skum rutsjebane, snurretop og snurreplade. Balloner og ærteposer.

Fisker fisker: hvor der er trillet, hoppet, løbet, kravlet, snurret rundt, gået som edderkopper, gået baglæns, hoppet på et ben mm.

Balancetossen: der er gået med ærteposer på hovedet, og æg på en ske. Gået på line på et reb på jorden. Stået på et ben.

Rundtossen: Slået kolbøtter, og de prøver selv. Trille ned af bakke, og ned af skumrutsjebane, snurret rundt om sig selv, i snurretop (den røde) og på snurrepladen (den brune) og raketten i parken. Snurret på gyngerne. To og to har holdt i hånden og snurret rundt.

Boldtossen: kastet til måls efter balje, ringspils kast. Kastet med basketball mod kurven. Kastet bolde ned i jorden og set dem hoppe. Kastet med bolde mod væggen og ned i jorden og forsøge at gribe dem igen (ned i fliserne op på væggen og så gribe den). Lege med balloner og ballonbolde. Kastet sten i vandet på stranden.

Tumletossen: hoppet på et og to ben i fisker, fisker legen.

Fornemmertossen: er vi endnu ikke nået omkring.

Fortællertossen: Yogafortællinger, med andre historier end dem på kortet. mediteret med bønner.

Koordinationtossen: gået som edderkop i fisker - fiskerlegen. Gået krabbegang.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Vi har tilbudt flere forskellige miljøer, fællesrummet, parken og stranden i nærmiljøet. Vi har haft fisker, fisker som gennemgående leg og vi oplever at børnene har taget legen til sig, da de leger den uden voksne. Der har været god plads til, at børnene har kunnet observere en aktivitet. Efter noget tid har børnene fået mod på at deltage aktivt.

Børnene har været nysgerrige på nye ting, og fået øje på andre børn som kunne noget, som de også selv kunne. Børnene har lært af, hjulpet og været gode til at vente på hinanden, samt givet hinanden plads til at være forskellige.

Børnene har f.eks. i yoga haft indflydelse på hvilken øvelse der skulle laves. Børnene har fortalt hvad der kom ud af f.eks. deres vulkan, hvad farve sommerfuglen har eller hvilken blomst den fløj over til. I fisker, fisker har de på skift været den der bestemte hvordan man kom over vandet. På bedsteforældredagen var det også gældende, at børnene bestemte.

Både børn og voksne er engageret. Der grines meget og børnene eksperimenterer med forskellige aktiviteter, lige fra at slå en kolbøtte, til at hænge på hovedet i rebstigen og arbejde med papmache.

Børnene er blevet udfordret på forskellige underlag, græs, fliser, sand og sten. Børnene udforskede de mange krible, krable dyr, som begyndte at vågne og komme op af jorden. Børnene undredes over hvor sommerfuglene blev af, indtil de fik en forståelse for, at det var lidt på tidligt på foråret.

Enkelte børn har været tilskuere til forskellige aktiviteter. F.eks. så en dreng på mens de andre med bare fødder kravlede rundt på motorikbanen. Drengen var udfordret af, at han havde fået strømperne af og ikke ville gå på gulvet. Senere i forløbet deltog han med bare fødder.

Opfølgning

Vi påbegynder et kompetenceuddannelses forløb i august 2023, som strækker sig frem til sommeren 2024. Her vil vi gå dybere ned i Rend og Hop, og have fokus på motorik i dagligdagen.

Videndeling

Vi vil inddrage forældrene, bestyrelsen og hinanden i vores projekter.

Øvrige tanker og forståelser

Miniprojekt: Krop sanser og bevægelse – Ældstegruppen

Personalets udviklingsfokus

Fokus på at alle børn i hverdagen bruger deres krop til at udforske og eksperimentere med deres omgivelser.

Miniprojektets fokus

At alle børn i gruppen oplever krop og bevægelse i varieret tempo.

Projektdetagere

19 børn og tre voksne i ældstegruppen/Naturpatruljen

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Alsidig personlig udvikling:

At have mod på livet, erfaringer med sociale positioner og demokratiske processer.

at kunne engagere mig samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor jeg kan få hjælp til at regulere mine følelser og håndtere både med- og modgang.

Social udvikling: At blive mødt, respekteret og anerkendt, som den jeg er i fællesskaber, hvor jeg kan udtrykke mine følelser og tanker og blive forstået

at tage hensyn, eksperimentere, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne.

at være kendt i og tryk ved mit lokalmiljø samt bekendt med forskellige kulturtilbud og muligheder i området.

Kommunikation og sprog: Erfaringer med at sprogliggøre mine tanker og behov og at være inddraget i det sociale samvær, så jeg opbygger stærke relationer på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund.

at både kroppen, talen og skriftsproget er i brug, når vi udforsker vores ideer, relationer og fælles omverden.

Krop, sanser og bevægelse: som barn oplever jeg at tage initiativ til leg og eksperimentere med krop og sanser samt have tillid til og glæde ved bevægelse og sanseindtryk, samt reagere hensigtsmæssigt på mine sanseindtryk og kroppens signaler.

Natur, udeliv og science: Erfaringer med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Alsidig personlig udvikling: Der understøtter samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale samt børn imellem.

hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter - på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund.

Social udvikling: Der er inspirerende, udfordrende og foranderlige samt præget af leg og demokratiske praksisser med nærværende, vidende og nysgerrige voksne.

hvor børnenes egne perspektiver inddrages og mødes med anerkendelse og respekt, når forskelligheder indgår som værdifulde for fællesskabet.

Kommunikation og sprog: Hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter, og voksne sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bagved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter.

Krop, sanser og bevægelse: Med plads til kropslig udfoldelse og mangfoldighed, hvor børnenes behov og initiativer følges, og kropslig sundhed understøttes.

hvor der udvises glæde ved bevægelse, og voksne muliggør kropslig udfoldelse ude som inde samt sikrer plads til både store armbevægelser og ro til fordybelse.

hvor alle sanser påskønnes og udfordres, så børnene får erfaringer med kropslige fornemmelser og følelser gennem leg, rutiner og aktiviteter.

Natur, udeliv og science: Hvor børnene får erfaringer med at genkende, undres og udtrykke sig om årsag, virkning og andre forklaringer på sammenhæng, mens voksne etablerer en bro mellem konkrete oplevelser og naturvidenskabens forståelser og begreber.

Kultur, æstetik og fællesskab: Hvor de fysiske rammer og et varieret udbud af materialer og medier inspirerer til at være undersøgende og skabende på tværs af alder, køn samt social og etnisk baggrund.

hvor voksne gennem samskabende praksisser understøtter engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed i forhold til æstetiske ind- og udtryksformer.

Viden og handlemåder

Oplæg af Mads Brodersen på vores pædagogiske dag i januar 2023.

Citat, fra "Slip legen fri", "Ved tidligt at stimulere barnets sansemotoriske udvikling, giver vi barnet et godt fundament for ikke blot dets motoriske udvikling, men også dets sociale liv, trivsel, sproglig udvikling, indlæring og koncentrationsevne.

Mads gennemgik grundmotorikken, grundlege og senere færdigheder er vigtige for børnenes udvikling. Der er empiri for, at børn i dag bevæger sig for lidt.

Mennesket er ikke skabt til, at sidde eller stå, men til at ligge eller gå.

Miniprojektets indhold og faser

Plan for projektet

Mandag går vi på stadion, hvor vi laver forskellige lege og aktiviteter der tager afsæt i børnenes færdigheder. Fangelege, boldspil, bankebøf, klatre i træer.

Onsdag går vi byskolen sal. Her vil vi lave aktiviteter, der tager afsæt i materialet rend og hop med Oliver.

Tidsramme

April– juni 2023

29-06-2023

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Opfølgning

Vi påbegynder et kompetenceuddannelses forløb i august 2023, som strækker sig frem til sommeren 2024. Her vil vi gå dybere ned i Rend og Hop, og have fokus på motorik i dagligdagen.

Videndeling

Vi vil inddrage forældrene, bestyrelsen og hinanden i vores projekter.

Øvrige tanker og forståelser

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Natur, udeliv og science*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- der understøtter spontan glæde ved naturen, og hvor bæredygtige praksisser udfoldes
- hvor børnenes lyst til at udforske naturfænomener og lege med tal, former og mængdeopfattelser anerkendes og mødes relevant.
- hvor børnene får erfaringer med at genkende, undres og udtrykke sig om årsag, virkning og andre forklaringer på sammenhæng, mens voksne etablerer en bro mellem konkrete oplevelser og naturvidenskabens forståelser og begreber

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- glæde ved og forbundethed med naturen samt kendskab til naturvidenskabeligt og matematisk funderede begreber og forklaringsmodeller.

- erfaringer med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden
- begyndende forståelse for betydningen af bæredygtig udvikling samt mine muligheder for selv at bidrage

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på natur, udeliv og science.

Vi arbejder hele det sidste år, børnene er i Børnehuset med natur og natur-undersøgelser i naturpatruljen. Følg linket her til Miniprojekt: Naturen som pædagogisk læringsmiljø – Naturpatruljen

Miniprojekt: En verden af vand – Naturpatruljen sommer 2022

Personalets udviklingsfokus

At børnene tilegner sig nye erfaringer med elementer fra naturen og får vækket deres naturlige nysgerrighed for og ville udforske og undersøge samt forsøge og finde svar på den verden de er en del af.

Miniprojektets fokus

Vand

Projektdelegerede

- 19 børn i Ældstegruppen/Naturpatruljen
- 1 pædagog,
- 1 PA
- 1 pædagogmedhjælper

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Alsidig personlig udvikling: Som barn oplever jeg at være nysgerrig og føle mig tryk i verden, så jeg kan holde fast, prioritere og fordybe mig med tillid til egne potentialer.

Social udvikling: Som barn oplever jeg at være kendt i og tryk ved mit lokalmiljø. Jeg oplever at tage hensyn, eksperimentere og udforske, i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne.

Kommunikation og sprog: som barn oplever jeg at både kroppen, talen og kropssproget er i brug, når vi udforsker vores ideer, relationer og fælles omverden. Vi øver os i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden.

Krop, sanser og bevægelse: som barn oplever jeg at mestre overgange mellem bevægelse og ro, samt tage initiativ til leg og eksperimentere med krop og sanser, samt at have tillid til og glæde ved bevægelse og sansede indtryk.

Natur, udeliv og science: Som barn oplever jeg begyndende forståelse for betydningen af bæredygtig udvikling, samt mine muligheder for selv at bidrage.

Kultur, æstetik og fællesskab: som barn oplever jeg og få aktiveret sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne såvel i som udenfor børnehaven.

*Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv
Viden og handlemåder*

Vi vil hente inspiration fra Forskningens Døgn's materialet "En Verden af Vand" der tager afsæt i 7 pædagogiske principper, som bygger på forskning og grundlaget i den styrkede pædagogiske læreplan, herunder læreplanstemaet: Natur, udeliv og science.

Vi vil arbejde ud fra "Microforskermetoden", der dybest set benytter sig af samme fremgangsmåde som den klassiske naturvidenskabelige forskningsmetode. Her arbejder man ud fra en hypotese (et gæt), tester med forsøg for nogle resultater, der fortæller om hypotesen var rigtig eller forkert.

Børnene kan via "Microforskermetoden" opnå erfaringer med at forfølge sine undringer og spørgsmål, undersøge og finde svar. Erfaringer der er med til at styrke børnenes alsidig personlige udvikling og evne til og kunne samarbejde i sociale fællesskaber. Erfaringer der kan klæde børnene på, i forhold til den måde der arbejdes på, når de senere i livet skal i skole.

Miniprojektets indhold og faser

Plan for projektet

Vi går tur tre gange om ugen. Mandag, onsdag og torsdag.

Vi tager ud hvor vi ved der er vand i naturen (strand, vandmølle, bæk i Prices have skoven, Kaleko Mølle samt Sundrenden fra sundet ud til havet for at undersøge, hvilken betydning vand har for det habitat, som det er en del af.

Her vil vi gribe chancen, når børnene udtrykker interesse for noget omkring vand, hvad enten de udtrykker det kropsligt eller sprogligt.

To dage om ugen er vi hjemme i børnehuset, tirsdag og fredag.

Her vil vi følge op på de spørgsmål, hypoteser, resultater og aktiviteter vi har lavet sammen på vores ture, samt undersøge, hvor og hvad vi bruger vand til hjemme i børnehaven.

Det vil vi gøre for at der ikke bliver huller i processen, samt for at skabe et bindeled mellem naturen og hjemme-basen.

Micro forskermetoden:

Gå ud i naturen → Jeg undrer mig over → Hvorfor er det sådan →

Læg en plan → Hent oplysninger → Vi har fundet ud af →

Fortæl det til andre.

Tidsramme

Fra august til og med november 2022

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Vi oplevede, at de dage hvor vi var hjemme, brugte vi materialet, som en teoretiske platform. Vi brugte samtale tæppe til at tale om de forskellige emner inde for temaet.

De dage vi var på tur, kunne vi opleve regnvejret, mærke tågen og besøge en vandmølle.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Vi brugte materialet fra (forskningens døgn en verden af vand) som inspiration til vores samtaler med børnene om temaet. Her blev det visuelt for børnene hvad vi talte om, ved hjælp af et samtaletæppe, hvor vi alle kunne side omkring og børnene kunne udpege det enkelt emne vi skulle tale om.

Når vi arbejdede med temaet, var der en fin balance mellem mængden af visuelle modeller og billeder i forhold til det emne vi talte om. Det betød at børnene havde nemmere ved forstå det vi talte om, hvilket ellers kunne være lidt abstrakt.

Det samme gjorde sig gældende når vi tog ud i naturen og så de forskellige fænomener, så som en vandmølle, havet der løber over sin bredere eller når planterne vokser når vi vander dem

I arbejdet med teamet, var det vigtigt at børnene oplevede at alle spørgsmål og undren havde en betydning. Og at vi sammen fandt svarene på de spørgsmål vi måtte have, også når svaret var et andet end vi havde regnet med.

Gennem hele perioden gik vi tur, tre gange om ugen. Her så og mærkede vi på vores egen krop. Fra styrkende regn til skyer der flyver henover himlen og ender i den smukkeste regnbue. Vi brugte kræfter på at føre vand ind i vandmølle ude på Kaleko Mølle og til at grave dybe huller for at finde grundvand i jorden.

I arbejdet med emnet, har vi hjemme i Børnehuset talt og lavet aktiviteter sammen som en gruppe. Hvorimod når vi var på tur, kom der mange spørgsmål fra de enkelte børn og her kunne børnene have nogle gode snakke om deres undren. Samtidig var der tid og mulighed for og følge denne undren og til tider finde nogle svar. For eksempel at vand kan skabe energi på flere måder. Både ved at få planter til at gro og få en vandmølle til at dreje rundt.

Da det var en meget tør sommer, var det til tider svært at arbejde med et tema om vand. Da det eneste vand vi havde, var det i vor vandflasker. Vi valgte alligevel at bruge vores fantasi og gå på jagt efter vand, ligesom befolkningen i Afrika. Vi fandt små fugtige ler bunker, som vi brugte til at lave små trolde af.

Vi lærte en sang om regnvand og læste nogle små historier med vand som tema.

Opfølgning

Videndeling

Vi deler vores viden med forældre og kolleger.

Øvrige tanker og forståelser

Praksisfortælling: Vandpumpe af Lego – en verden af Vand

Indledning – begyndelse

To drenge sidder og bygger med Lego.

Hændelse– handlingsforløb

Drengene er ved at bygge et hus, da den ene af drengene siger, at de skal bygge en vandpumpe så de kan få vand op af jorden og ind i huset. Den anden dreng smiler og siger ja god ide.

Afslutning

Sammen bygger de et langt rør af klodser, fra deres have op til deres hus.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Drengene skulle have vand ind i huset. Den ene dreng havde noget viden om hvordan vand kom ind i et hus, som han kunne bidrage med i legen. Den anden dreng var med på ideen og de fik løst deres problem.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Da vi i samme periode arbejdede med et tema om vand, netop med fokus på hvor vand kom fra og hvor vi mennesker bruger det i vores dagligdag. Havde drengen en viden, han kunne trække på og tilføre legen.

Sammenfatning

Store dele af børns leg og fantasi, bygger på erfaringer og viden, fra deres omverden. Viden de får ved at observere, undersøge og afprøve den verden de er en del af, i sammenspil med andre børn og voksne.

Praksisfortælling: Terrariet

Indledning – begyndelse

Vi har lavet et terrarie med jord, sand, bark og blade, til bænkebidere og regnorme. Børnene har været med til at finde insekterne og bygge terrariet. Børnene har tilgang til terrariet og må gerne røre insekterne når de vil.

Ella er 3 år og er flersproget. Hun har et lille dansk ordforråd og sprogforståelse.

Hændelse– handlingsforløb

Jeg sidder ved det runde bord i grupperum 1 sammen med nogle børn. I vindueskarmen er der mange børn der har travlt med og studere og røre ved ting i terrariet. Børnene går frem og tilbage mellem de to grupperum. Pludselig kommer min kollega fra det andet grupperum ind med en lille blå legekop sammen med Ella, og spørger mig om jeg ved hvilket dyr det her er. Jeg kigger i koppen og begynder at grine. En stor regnorm. Hun fortæller med et smil, at Ella har gået rundt med den. Jeg tager Ella og koppen med hen til terrariet. Ella kommer op så hun kan se ned i terrariet. Vi putter regnormen der ned, jeg siger ”den er sørme stor”. Ella tager den op igen. Jeg siger den skal være i terrariet, der bor den og lægger den tilbage. Dette gentager sig nogle gange. Jeg får øjenkontakt med Ella og gentager at regnormen skal blive her, her bor den. Hun kigger på mig og ned i terrariet hvor hun holder regnormen. Hun giver slip på regnormen og går ned fra vindueskarmen.

Afslutning

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Alsidig personligudvikling: at være nysgerrig og føle mig tryk i verden, så jeg kan holde fast, prioritere og fordybe mig med tillid til egne potentialer

Social udvikling: at blive mødt, respekteret og anerkendt, som den jeg er i fællesskabet.

Kommunikation og sprog: positive, nærværende voksne, der justerer deres opmærksomhed i forhold til mig, mens vi øver os i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden

Krop, sanser og bevægelse: at reagere hensigtsmæssigt på mine sanseindtryk kroppens signaler

Natur, udeliv og science: erfaring med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden

Kultur, æstetik og fællesskab: at få aktiveret sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne- såvel i som uden for dagtilbuddet

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Alsidedig personlig udvikling: alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter, på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund

Social udvikling: alle er aktive medspillere og udviklere af fællesskaber i empatisk samspil med andre børn og voksne, såvel i og udenfor dagtilbuddet

Kommunikation og sprog: den voksne anvender nuanceret og nærværende sprog samt sikrer alles mulighed for at indgå i sproglige samspil og dialoger på tværs af alder, køn, modersmål og social baggrund

Krop, sanser og bevægelse: alle sanser påskønnes og udfordres, så børnene får erfaringer med kropslige fornemmelser og følelser gennem leg, rutiner og aktiviteter

Natur, udeliv og science: der understøtter spontant glæde ved naturen, og hvor bæredygtige praksisser udfoldes

Kultur, æstetik og fællesskab: de fysiske rammer og et varieret udbud af materialer inspirerer til at være undersøgende på tværs af alder, køn samt social og etnisk baggrund

Sammenfatning

Ella er nysgerrig og meget optaget af regnormen. Hun har svært ved at give slip og udsætte sit eget behov, fra at ville have regnormen og at forstå at den har bedst af at være i terrariet. Pædagogen får øjenkontakt til Ella. Hun gentager de samme ord flere gange. Ella accepterer og giver selv slip på regnormen.

Miniprojekt: Microforsker

Personalets udviklingsfokus

At børnene tilegner sig nye erfaring med elementer fra naturen og får vækket deres naturlige nysgerrighed for og ville udforske og undersøge samt forsøge og finde svar på den verden de er en del af.

Miniprojektets fokus

Vinbjergsnegle

Projektdeleger

- 13 børn i Ældstegruppen
- 1 pædagog, 1 pædagogmedhjælper og en PAU assistent (tildelte støttetimer)

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Alsidig personlig udvikling: som barn oplever jeg

at være nysgerrig og føle mig tryk i verden, så jeg kan holde fast, prioritere og fordybe mig med tillid til egne potentialer.

Social udvikling: som barn oplever jeg

at tage hensyn, eksperimentere, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne.

at være kendt i og tryk ved mit lokalmiljø samt bekendt med forskellige kulturtilbud og muligheder i området.

Kommunikation og sprog: som barn oplever jeg

positive, nærværende voksne og kammerater, der justerer deres opmærksomhed i forhold til mig og kammeraterne, mens vi øver os i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden.

Krop, sanser og bevægelse: som barn oplever jeg

at mestre overgange mellem ro og bevægelse og nyde begge dele.

Natur, udeliv og science: som barn oplever jeg

erfaringer med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden.

Kultur, æstetik og fællesskab: som barn oplever jeg

at få aktiveret sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Alsidig personlig udvikling: som pædagog skaber jeg miljøer

hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter - på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund.

Social udvikling: som pædagog skaber jeg miljøer

hvor børnenes egne perspektiver inddrages og mødes med anerkendelse og respekt, når forskelligheder indgår som værdifulde for fællesskabet.

Kommunikation og sprog: som pædagog skaber jeg miljøer

hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter, og voksne sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bagved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter.

Krop, sanser og bevægelse: som pædagog skaber jeg miljøer

med plads til kropslig udfoldelse og mangfoldighed, hvor børnenes behov og initiativer følges, og kropslig sundhed understøttes.

Natur, udeliv og science: som pædagog skaber jeg miljøer

At børnenes lyst til at udforske naturfænomener og danne sig erfaringer med og genkende, undres i søgen på forklaring. Hvor voksne skaber bro mellem konkrete oplevelser og naturvidenskabens forståelser og begreber.

At skabe et miljø der understøtter den spontane glæde ved naturen.

Kultur, æstetik og fællesskab: som pædagog skaber jeg miljøer

hvor voksne gennem samskabende praksisser understøtter engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed i forhold til æstetiske ind- og udtryksformer

Viden og handlemåder

Vi vil arbejde ud fra "Microforskermetoden" der dybest set benytter sig af samme fremgangsmåde som den klassiske naturvidenskabelige forskningsmetode. Her arbejder man ud fra en hypotese (et gæt), tester med forsøg for nogle resultater, der fortæller om hypotesen var rigtig eller forkert.

Børnene kan via "Microforskermetoden" opnå erfaringer med at forfølge sine undringer og spørgsmål, undersøge og finde svar. Erfaringer der er med til at styrke børnenes alsidig personlige udvikling og evne til at kunne samarbejde i sociale fællesskaber. Erfaringer der kan klæde børnene på, i forhold til den måde der arbejdes på, når de senere i livet skal i skole.

Miniprojektets indhold og faser

Plan for projektet

Vi går i skoven tre gang om ugen. Mandag, onsdag og torsdag.

Vi tager ud hvor vi ved der er *vinbjergsnegle*, for at undersøge det sted, hvor de lever og holder til (deres habitat).

Her vil vi gribe chancen, når børnene udtrykker interesse for noget omkring vinbjergsnegle, hvad enten de udtrykker det kropsligt eller sprogligt.

To dage om ugen er vi hjemme i børnehave, tirsdag og fredag.

Her vil vi følge op på de spørgsmål, hypoteser, resultater og aktiviteter vi har lavet sammen i skoven.

Det vil vi gøre for at der ikke bliver huller i processen, samt for at skabe et bindeled mellem skoven og hjemme basen.

Micro forskermetoden:

Gå ud i naturen → Jeg undrer mig over → Hvorfor er det sådan →

Læg en plan → Hent oplysninger → Vi har fundet ud af →

Fortæl det til andre.

Tidsramme

2-3 uger

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Vi havde fra starten sat en tidsramme på 14 dage. Den valgte vi at forlænge, for da vi først kom i gang, kunne vi godt se, at vi havde brug for mere tid. Processen krævede tid for at børnene kunne fordybe sig, da det var første gang vi prøvede at arbejde med mikroforsker metoden. Vi endte med at bruge en måned.

Hjemme i bh tog vi en snak om snegle, for at finde ud af hvad børnene vidste om snegle. Det viste sig ikke at være meget, men de havde mange gode spørgsmål.

-hvor bor den?

-hvad spiser den?

-hvem spiser snegle?

-har den knogler?

-hvorfors gemmer den sig i sit hus.

Sammen lavede vi en plan for, hvordan vi skulle få svar på alle spørgsmålene.

Vi startede med at tage ud for at finde ud af, hvor snegle boede.

Sneglene vi samlede, tog vi med hjem i bh, for at lave et snegle bo. Her kunne børnene kigge og undersøge sneglene hver dag. Her kunne vi fodre sneglene med forskellig former for mad, for at finde ud af hvad den spiste.

Vi fandt ud af de rigtig godt kunne lide melon, svampe, agurk og ukrudtsplanter, men de kunne ikke lide pasta med tomatsovs. Dræbersnegler spiser næsten alt også lort.

Ven eller fjende

Vi undersøgte på internet, hvem sneglens fjender er. Vi fandt ud af at bænke bider og løbebiller spiser snegle æg, en ørentvist spiser sneglelaver og at pind- svin, solsorte, skader og mennesker spiser snegle.

Snegle og ord

De dage vi gik i skoven, brugte vi på at finde forskellige arter af snegle.

Vi fandt ud af at der findes:

Leopardsnegle, skovsnegle, dræbersnegle, vinbjergsnegle og havesnegle.

Her kunne vi også undersøge, hvordan sneglens krop så ud. Vi fandt ud af, at nogle snegle havde hus på andre havde ikke. Fælles for dem alle var, at de intet skelet havde. At de bevægede sig, ved hjælp af det vand de har i kroppen og den ene fod de har. At sneglen er en hermafrodit, altså både en dreng og en pige.

Og at sneglehuset bruger sneglen til at beskytte sig mod fjender og gemme sig i om vinteren når det er koldt eller hvis det bliver for tørt om sommeren. At sneglen ånder ud gennem det samme hul som den laver lort (Praksisfortælling om åndehold).

Snegle i trylledej

Hjemme i bh. lavede vi snegle i trylledej, både med og uden huse på.

Vi farvelagde og tegnede tegninger med snegle på.

Vi så program fra Ramasjang som hedder mikromaner, som handlede om snegle.

Vi ville afslutningsvis gerne have lavet en video, hvor børnene fortæller om sneglen. Den fik vi desværre ikke lavet.

Det at arbejde med mikroforsker metoden, har været medvirkende til, at skabe ramme om og kunne fokusere på børnenes nysgerrighed. Det skaber overskuelighed for både voksne og børn, om hvor vi er og hvor vi skal hen.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

At arbejde med et tema som snegle, mens vi er i skoven, gør at børnene bliver nysgerrige og undrende på deres omgivelser (skoven). Samtidig er det en viden, som børnene vil blive ved med at kunne bygge på, da vi hele året bevæger os i naturen.

Opfølgning

Videndeling

Med forældre

Øvrige tanker og forståelser

Praksisfortælling: Krible Krable i kolonihaven forår 2021

Indledning – begyndelse

Tre børn og en voksen er i kolonihaven. Et barn løfter en sten og siger med fryd i stemmen: "se, se der er en bænkebidder" et andet barn: "ja og en til". Bænkebidderne løftes op på en flise så de kan studeres nærmere.

Hændelse– handlingsforløb

"Den er død" siger et barn og den voksne svarer "ja ellers ligger den i al fald meget stille". Den anden bænkebidder går tæt ved kanten af flisen og barnet siger "åh, den falder ned". Den voksne siger: "Nej jeg tror måske ikke den falder ned". I det samme falder bænkebidderen ned og den voksne udbryder "hov den faldt ned, jeg troede den ville kravle ned ad siden på flisen." Børnene griner, men spørger dog om den er død. Hvilket vi så sammen kan konstatere, ikke er tilfældet, da den kravler videre.

Afslutning

Børnene løfter flere sten og finder flere små krible krable dyr.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Børnene oplever glæde ved at være i naturen og finde små krible krable dyr. Børnene gør erfaringer med, at når noget kommer ud over kanten, så falder det ned. (Tyngdekraften slog heller ikke fejl i dette tilfælde.)

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Den voksne undres sammen med børnene. Sammen udforskes hvor dyrene bor og hvordan de bevæger sig. Den voksne lærer noget nyt sammen med børnene, samt den voksne overraskes mest, da bænkebidderen falder ned.

Sammenfatning

Vi ønsker at skabe en kultur, hvor børnenes nysgerrighed understøttes og derved giver erfaringer i og med naturen. Dannelsen og barneperspektivet kommer i spil, da vi sammen undersøger bænkebidderen og dens færdigheder.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Her kan I se nogle pejlemærker for, hvordan vi arbejder med vores pædagogiske læringsmiljø, så det tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og understøtter de to pædagogiske mål for temaet *Kultur, æstetik og fællesskab*, i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Som pædagogiske medarbejdere skaber vi miljøer

- hvor alle får oplevelser og erfaringer med egne og andres kulturelle normer, traditioner og værdier både som aktive deltagere og tilskuere
- hvor de fysiske rammer og et varieret udbud af materialer og medier inspirerer til at være undersøgende og skabende på tværs af alder, køn samt social og etnisk baggrund
- hvor voksne gennem samskabende praksisser understøtter engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed i forhold til æstetiske ind- og udtryksformer

Børnene i vores dagtilbud skal opleve

- at få aktiveret sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet
- scene- og billedkunst, film, musik og litteratur samt mulighed for at deltage både som tilskuer og udøver

- adgang og kendskab til forskellige materialer og medier samt mulighed for at udfolde mig skabende og undersøgende med og uden voksne

Efterhånden som vi arbejder med temaets mål i praksis, indsætter vi herunder Miniprojektbeskrivelser og Praksisfortællinger, der viser, hvordan arbejder med børnenes brede læring med særligt fokus på kultur, æstetik og dannelse.

I en flerkulturel børnehave som Ringgårdens Børnehus taler vi meget om, hvor vi kommer fra i hverdage. At nogen taler dansk hjemme og andre ikke gør. At nogen bor i hus, andre i lejligheder. I foråret 2020 lavede vi et større projekt blandt de yngste i Børnehuset omkring temaet "Her bor jeg". Her lærte børnene lynhurtigt en sang og de tegnede deres familier og vi talte om forskellige hjem.

Følg linket til **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.**

Miniprojekt: Legekunst

Personalets udviklingsfokus

I 50 året for Ringgårdens etablering ændrer huset karakter og der er opbrud både i personalegruppe, børnegruppe og husets rytme, hvilket gør at vi er nysgerrige på hvordan vi får skabt den bedste sammenhæng i hverdagen set fra et børneperspektiv og samtidig får genkendelighed i overgangene i løbet af dagen.

Miniprojektets fokus

Vi ønsker at kunst og kultur kan bidrage til, at børnene får en forståelse for mangfoldigheden og forskelligheden i børnehuset.

Projektdeltagere

De ældste børn i Mellemgruppen, Helle, Lina, Sara (og Ruth aug. og sept.)

Læringsblomstens temaer og mål – Børneperspektiver

Alsidig personlig udvikling: som barn oplever jeg, at kunne engagere mig samt lege og deltage i forskellige fællesskaber, hvor jeg kan få hjælp til at regulere mine følelser og håndtere både med- og modgang.

Social udvikling: som barn oplever jeg, at blive mødt, respekteret og anerkendt, som den jeg er i fællesskaber, hvor jeg kan udtrykke mine følelser og tanker og blive forstået.

Kommunikation og sprog: som barn oplever jeg positive, nærværende voksne og kammerater, der justerer deres opmærksomhed i forhold til mig og kammeraterne, mens vi øver os i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden.

Krop, sanser og bevægelse: som barn oplever jeg, at mestre overgange mellem ro og bevægelse og nyde begge dele.

Natur, udeliv og science: som barn oplever jeg erfaringer med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden

Kultur, æstetik og fællesskab: som barn oplever jeg adgang og kendskab til forskellige materialer og medier samt mulighed for at udfolde mig skabende og undersøgende med og uden voksne.

Læringsblomstens pædagogiske grundlag, temaer og mål – Professionelt perspektiv

Alsided personlig udvikling: som pædagog skaber jeg miljøer hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter - på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund.

Social udvikling: som pædagog skaber jeg miljøer hvor børnenes egne perspektiver inddrages og mødes med anerkendelse og respekt, når forskelligheder indgår som værdifulde for fællesskabet.

Kommunikation og sprog: som pædagog skaber jeg miljøer hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter, og voksne sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bagved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter.

Krop, sanser og bevægelse: som pædagog skaber jeg miljøer hvor alle sanser påskønnes og udfordres, så børnene får erfaringer med kropslige fornemmelser og følelser gennem leg, rutiner og aktiviteter.

Natur, udeliv og science: som pædagog skaber jeg miljøer hvor børnene får erfaringer med at genkende, undres og udtrykke sig om årsag, virkning og andre forklaringer på sammenhæng, mens voksne etablerer en bro mellem konkrete oplevelser og naturvidenskabens forståelser og begreber.

Kultur, æstetik og fællesskab: som pædagog skaber jeg miljøer hvor voksne gennem samskabende praksisser understøtter engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed i forhold til æstetiske ind- og udtryksformer.

Viden og handlemåder

Vi deltager i et forskningsprojekt Legekunst. Det tager udgangspunkt i den positive psykologi, hvor alle er tænkt som æstetiske aktører. Kernen i Legekunst er børnenes møde med kunst, kulturarv og æstetiske processer. [LegeKunst](#)

Miniprojektets indhold og faser

Plan for projektet

Tirsdag formiddage 9-10.30. De første fire gange er Lise (operasanger samt vores underviser i legekunst) på 75%, de næste fire er personalet på i 75% og de sidste fire gange er vi (personalet) alene. Vi håber, at få mulighed for, at afslutte projektet med en børneopera.

Tidsramme

August, september, oktober og november 2022. 12 gange i alt

Evaluering af Miniprojektet

Refleksion over praksis

Når vi varierer metoder, giver vi plads til nytænkning og gør dermed børnene nysgerrige. Dette lykkes når vi veksler mellem fagtesange, stumsange, navnesange, berøringssange/lege, associerede sange og differentieret stemmebrug

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Alsided personlig udvikling: vi ser, at Legekunsten som det fælles tredje har positiv påvirket børnene i andre situationer og relationer. Det Legekunsten har gjort har hjulpet børn med at regulere deres følelser i andre kontekster.

Social udvikling: Det gør vi ved at følge børnenes spor. Vi anerkender børnenes bud, og så vidt det er muligt at følge dem op, ved at give et positiv svar og spørge ind til det.

Kommunikation og sprog: Vi går foran ved at lære børnene forskellige sange, vi er sammen med børnene om bevægelser og stemmeføring og vi er bagved børnene, når vi hører, at børnene tager sangene med i deres leg. Vi oplever at det smitter til de andre børn i huset, som ikke er med i Legekunsten. Og forældrene kommer og spørge om sange og tekster

Krop, sanser og bevægelser: Vi oplever at børnene mestrer overgangen mellem ro og bevægelse. Når vi benytter differentieret stemme brug. Har fokus på forskellige tempi, high arousal og low arousal.

Natur, udeliv og science: Dinosaur blev født. Børnene har tegnet dinosaur via skygge tegning, klippet, leget og snakket om Dinosaur. Vulkaner bliver bygget på legepladsen. En sang handler om snefnug, en anden handler om en solsikke. Her snakker vi om vejret hvordan det føles, mærkes og lugtes. Vi snakker om solsikker, blomster, frø, årstider m.m..

Kultur, æstetik og fællesskab: Legekunst har skabt fællesskab blandt de deltagende børn samt de øvrige børn i huset.

f.eks. dinosaur, der en voksen og et barn der fandt på en sang om en dinosaur, og de øvrige børn blev inddraget. Der er tegnet skygebilleder af dinosaurer med blyant, efterfølgende er de tegnet op med tusch, og farvelagt med fedtfarver, sangen om dinosauren der gik en tur blev skrevet ind samt blev et foto af de respektive børn i et passende størrelsesforhold limet på. Senere bliver disse billeder sat i ramme og brugt til julegaver til forældrene.

Opfølgning

Løbende fokus på implementeringen, herunder en tur til Naturama, hvor gruppen skal opleve en børneopera

Videndeling

Vi deler det med vores kollegaer, forældre og bestyrelsen.

Øvrige tanker og forståelser

At følge barnets spor, gør at barnet føler sig set og hørt, hvilket giver ejerskabfølelse. Dermed opnås flow og en fin arousal og så er der åbnet for læring.

Praksisfortælling: Køkultur – Legekunst

Indledning – begyndelse

Under evaluering af et "legekunst" forløb er børnene blevet tilbudt motorik redskaber. Der er rift om gyngen, en kødannelse opstår, hvilket for nogle af børnene er ret uforståeligt.

Høje stemmer, skubben, uro og gråd, gør at pæd. afbryder evalueringen og går til gyngen hvor kødannelsen og dermed køkultur er ret udfordret.

Hændelse– handlingsforløb

Pæd. hvis du gynger nu, så er det As tur næste gang herefter er det Bs tur etc., og så skal vi da ha' en kø-sang så det bliver rart at vente.... børnene er helt med, der synges fagtesange, "i Østen stiger solen op", "kom lille hvide snefnug", "humlebie"

Afslutning

Børnene var med til at vælge sangene, og stemningen i køen blev rar, og alle nød at blive en del af kødannelsen.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Børnene vælger selv sangene. Sangene er kendt fra Legekunst forløbet. Fagtesange gør ventetiden sjovere

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Pæd. får vent stemningen i kødannelsen, så det blev til en rar oplevelse og vente på tur. Samtidig lod pæd. børnene vælge sangene, hvorved børnene tog ejerskab på egen dannelse og forståelse omkring køkultur. Fagtesange gør det lettere for alle børn at være deltagende.

Sammenfatning

Idéen bag vores Legekunst er at implementerer sang som et redskab i pædagogisk praksis, så læring i flow i nuet kan give erfaring og dannelse til resten af livet – også køen i Netto.

Praksisfortælling: Dinosaur Rex-sang– Legekunst

Indledning – begyndelse

En dreng sidder med fødderne i vand ved puslebordet, da han har slået hul på en tå og der er kommet skidt i. På hver af de to toiletter sidder der børn og snakker.

Hændelse– handlingsforløb

Pædagog: Skal vi synge en sang?

Barn Jaaa, med dinosaur.

Pædagogen begynder: Dinosauren gik en tur... og kiggede på sit...

29-06-2023

Barn: uuuur.

Pædagogen: dinosauren gik en tur... og den var ikke...

Barn: suuuur.

Pædagog: Dinosauren fandt et æg og det var rigtig skæg. I ægget var en...

Barn: dinosaurus rex

Pædagog: jeg er dinosaurus rex wraaagh, det gentages nogle gange.

Afslutning

Børnene valgte på skift hvilket dyr der var i ægget. En t-rex, en danse Dino og en liste Dino.

Efterfølgende er sangen blevet sunget maaange gange og det er oftest en dinosaurus rex der er i ægget, fordi det er sjovt at blive lidt bange til slut, når den brøler. Sangen er blevet vores fælles tredje.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Børnene oplever sig som medskabere af en ny sang.

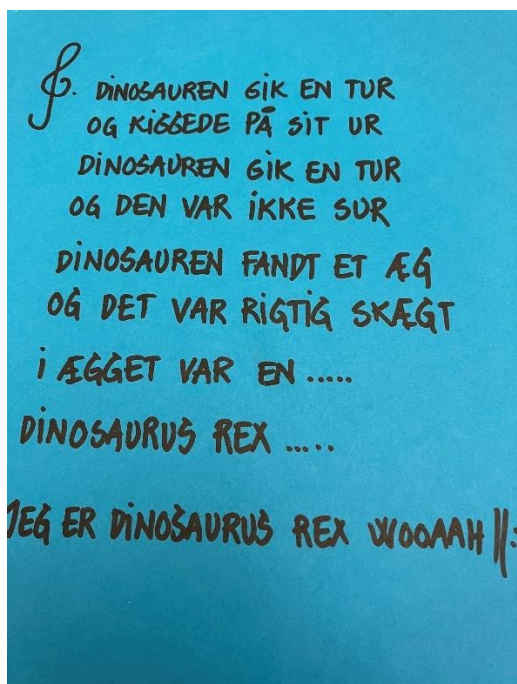
Det er sjovt at rime og lege med sproget.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Pædagogen ønsker at forsøde ventetiden med en sang, da der er ophold på toilettet. Pædagogen følger barnets spor, ved at digte en ny sang, da ønsket er en sang om en dinosaur, hvilket ikke var på pædagogens repertoire. Pædagogen digter og afventer børnenes input i forhold til ordene ur, sur og hvad der var i ægget.

Sammenfatning

Sangen, samt det øgede fokus på emnet dinosaurer i børnehuset, har åbnet op for nye venskaber og lege blandt børnene.

Miniprojekt: Ældstegruppen: Skulpturer

Udviklingsfokus

At skabe helheds oplevelser for børnene af livet og verden omkring dem, hvor alle sanser er i spil. Oplevelser som er identitet skabende og som tager afsæt i deres liv, fantasi og kreativitet.

Deltagere:

13 børn fra Naturpatruljen, én pædagog og én pædagogmedhjælper

Læringsblomsten-børneperspektiver

Alsidig personlig udvikling: som barn oplever jeg at være nysgerrig og føle mig tryk i verden, så jeg kan holde fast, prioritere og fordybe mig med tillid til egne potentialer.

Social udvikling: som barn oplever jeg at tage hensyn, eksperimentere, udforske, møde modstand og forskelligheder i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme voksne. Jeg oplever at være kendt i og tryk ved mit lokalmiljø samt bekendt med forskellige kulturtilbud og muligheder i området.

Kommunikation og sprog: som barn oplever jeg positive, nærværende voksne og kammerater, der justerer deres opmærksomhed i forhold til mig og kammeraterne, mens vi øver os i at spørge, lytte og tilbyde relevante svar til hinanden.

Krop, sanser og bevægelse: som barn oplever jeg at tage initiativer til leg og eksperimenter med krop og sanser samt have tillid til og glæde ved bevægelse og sansede indtryk.

Natur, udeliv og science: som barn oplever jeg erfaringer med at observere og undersøge naturfænomener i den nære og større omverden.

Kultur, æstetik og fællesskab: som barn oplever jeg at få aktiveret sanser og følelser i samvær med kammerater og voksne - såvel i som uden for dagtilbuddet

Læringsblomsten - Professionelt perspektiv

Alsidig personlig udvikling: som pædagog skaber jeg miljøer hvor alle udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden gennem leg og aktiviteter - på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund.

Social udvikling: som pædagog skaber jeg miljøer der er inspirerende, udfordrende og foranderlige samt præget af leg og demokratiske praksisser med nærværende, vidende og nysgerrige voksne.

Kommunikation og sprog: som pædagog skaber jeg miljøer hvor de fysiske rammer giver plads til samtaler af høj kvalitet i leg, rutiner og planlagte aktiviteter, og voksne sikrer alle lige deltagelsesmuligheder ved at gå bagved, ved siden af eller foran i samvær og aktiviteter.

Krop, sanser og bevægelse: som pædagog skaber jeg miljøer med plads til kropslig udfoldelse og mangfoldighed, hvor børnenes behov og initiativer følges, og kropslig sundhed understøttes.

Natur, udeliv og science: som pædagog skaber jeg miljøer hvor børnene får erfaringer med at genkende, undres og udtrykke sig om årsag, virkning og andre forklaringer på sammenhæng, mens voksne etablerer en bro mellem konkrete oplevelser og naturvidenskabens forståelser og begreber.

Kultur, æstetik og fællesskab: som pædagog skaber jeg miljøer hvor voksne gennem samskabende praksisser understøtter engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed i forhold til æstetiske ind- og udtryksformer.

Viden og handlemåder

I æstetik virksomhed taler man om tre aspekter

Det individuelle (jeg-mig), hvor jeg prøver mig selv af, følger egne impulser, følelser og reflekter over sig selv f.eks ved og lave en skulptur

Det sociale (jeg-du), hvor den enkelte kommunikerer med andre f.eks. ved at vise skulpturen frem og spejle sig i de andres reaktion på eget tiltag.

Det kulturelle (jeg-omverden) hvor den enkeltes og det fælles udtryk påvirkes af den kultur den omgives af og kulturen omkring kan tolke, debattere og udtrykkes.

I den æstetiske proces baserer man sig på sansning, indre fantasi, håndværksmæssig kunnen, media, barnets egen impulser, alt sammen drevet af leg.

Alt dette kræver engagerede voksne, der kan skabe positive oplevelse i arbejdet med det æstetiske.

Plan for miniprojektet

Om onsdagen går vi en lang tur, hvor vi går om morgenen og kommer først tilbage om eftermiddagen.

- Vi skal på skulptur-jagt rundt i Faaborg.
- Vi skal skabe vores egen skulptur i Lego med titel og udstille dem på gruppen.
- Vi tager på Naturama for og se på udstoppede dyr.
- Vi laver natur-skulptur i skoven.
- Vi tager på biblioteket
- Vi tager på Øhavsmuseet og møder en mammut og hører om livet i stenalderen.

Tidsramme:

2,5 måned

Evaluering af miniprojektet

Refleksion over egen praksis

Vores ugentlige lange tur rundt i vores nærmiljø var faktisk det, der tændte gnisten til dette projekt.

Vi kunne se, hvor stor en betydning turene ud af huset havde på børnene, i form af de sanseoplevelser og erfaringer de fik og som kom til udtryk, tilbage i Børnehuset eller hjemme, som leg, sang, musik eller anden kreativ udtryksform og som samtidig gav idéer og forslag til nye oplevelser.

Hvad der startede med en tur til Pipstorn skov, fortsatte til ture på Øhavsstien for at se på køer og insekter, til en tur i Moseparken for at fodre geder, videre til en tur på Naturama, som førte til mødet med en mammut på Øhavsmuseet. Det hele sluttede med en skulptur jagt rundt i Faaborg, for at ende hjemme i børnehaven, hvor vi skabte vores egen personlig skulptur i Lego.

Fælles for alle turene i dette projekt og den erfaring vi tager med os er, at belønningen ikke nødvendigvis ligger målet på turen, men det er rejsen derhen som bærer på de store oplevelser og erfaringen. Det vil sige dyrene vi fandt på stien, brandbilen vi møde på vejen, til skulpturen vi så fra bussen på vej til Naturama. De indtryk har lige så stor kvalitet og betydning, som det sted turen gik til.

Ture ændrede også ved dynamikken i gruppen, når vi var på tur, kunne hele gruppen godt lege samme og ofte var det rollelege, hvor omgivelserne bidrog med inspiration til legen.

Sammenhæng mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

At børnene indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egen og andres kulturelle baggrund, normer, traditioner og værdier.

Det æstetiske/ kulturelle hører til den ikke-sproglige del af den menneskelige dannelsesproces, hvor vi i mødet med noget musisk, (musik, teater, billedkunst, skulptur, natur) oplever, at alle vores sanser er i spil. De sanselige erfaringer børnene gør sig, fodrer kvaliteten af deres egen fantasi, som bidrager til styrkelsen af barnets lege-kompetencer og til at det selv kan være et skabende menneske.

Videndeling

Vi laver små film tager billeder af processen som vi deler med forældrene.

Praktisfortælling: Digi-leg på legepladsen/krop og bevægelse-science

Indledning – begyndelse

Vi er i gang med en aktivitet på legepladsen, hvor vi bruger digitale medier sammen med krop og bevægelse. Det er en gruppe på otte drenge og en voksen, der sammen laver baglæns film, hvor vi optager os selv med iPad, mens vi lavede forskellige øvelser. Her undersøger vi sammen hvad der sker, når vi f.eks. hopper ned bliver det til at man hopper op, at kaste en bold bliver til at gribe en bold.

Hændelse– handlingsforløb

På et tidspunkt går vi rundt som et langt tog. Bagefter når vi ser filmen vi har optaget, køre toget selvfølgelig baglæns. Drengene ville derefter gerne have toget til at køre fremad, men kunne ikke rigtig blive enige om, hvordan det lod sig gøre.

Jeg spurgte om de kunne huske, hvad der skete i hoppe øvelsen og i boldøvelsen. De fortalte at i baglæns film sker der det modsatte af det vi gør.

Afslutning

Pludselig rejser en af drengene sig op og siger højt ”**vi skal gå baglæns hvis toget skal køre frem ad**”. Vi optager en film, hvor vil alle sammen prøver at gå baglæns.

Analyse og fortolkning

Hvad er barneperspektivet i fortællingen?

Som barn oplever jeg adgang og kendskab til forskellige medier. Hvor jeg kan eksperimentere og udforske medier i trygge rammer sammen med gode kammerater og hjælpsomme og inspirerende voksne.

Hvad er voksenperspektivet i fortællingen?

Som pædagog oplever jeg engagerede og nysgerrige børn, der via forskellige medier, inspireres og undersøger forskellige udtryksformer.

Sammenfatning

Børnene får som aktive deltagere mange oplevelser og gør sig erfaringer ved brug af forskellige medier.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Hvilke dele af vores pædagogiske læringsmiljø har vi særligt haft fokus på over de sidste 2 år?

Vi har beskæftiget os med alle seks læreplanstemaer. Vi har haft særligt fokus på natur, udeliv og science, samt kommunikation og sprog. Alsidig personlig udvikling, sociale kompetencer og leg.

Fremadrettet ønsker vi at sætte fokus på krop, sanser og bevægelse, samt kultur, æstetik og fællesskab.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur?

Her beskriver vi, hvordan vi arbejder med den løbende pædagogiske læreplanlægning, samt hvordan forældre og bestyrelse inddrages i evaluering og opfølgning. Formålet med den løbende planlægning og evaluering er, at etablere og regulere vores pædagogiske læringsmiljøer, så børnene trives, lærer, udvikler sig og dannes optimalt. Vi præsenterer her nogle af de metoder og værktøjer vi anvender til dokumentation, refleksion og evaluering af de pædagogiske læringsmiljøer - i relation til vores vurdering af børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

I Ringgårdens Børnehus har vi personalemøder en eftermiddag om måneden. Her er evaluering af praksis og projekter et fast punkt på dagsordenen.

Derudover sætter vi tid af til dokumentation af alle pædagogiske projekter. Alle pædagogiske medarbejdere har to timer hver anden uge til dokumentation af deres arbejde og projekter.

Derudover har vi pædagog-møde en gang om måneden, hvor vi også både evaluerer nuværende projekter og taler om udvikling og kommende indsatsområder.

Fra starten af 2021 har vi planlagt et langt forløb fra vores pædagogiske dage med fokus på netop evalueringskulturen, så der vil vi som personale gå endnu mere i dybden med evalueringen, udviklingen og kvalitetssikringen af vores arbejde.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan?

Materialet fra de løbende evalueringer, som er beskrevet i forrige afsnit, anvendes som dokumentation for evaluering af det samlede arbejde med den pædagogiske læreplanlægning, der ifølge dagtilbudsloven skal foretages mindst hvert andet år. Formålet med samlede evaluering er, at afgøre og redegøre for, i hvilket omfang vi har levet op til det fælles pædagogiske grundlag og de tolv fælles mål under de seks læreplanstemaer.

Der udarbejdes et fælles evalueringsdesign for alle dagtilbud i Faaborg-Midtfyn Kommune, som offentliggøres på kommunens hjemmeside FMK.dk